

2848 P 11741:2
ACTA REG. SCIENT. UNIVERSITATIS HUNG.

BUDAPESTINENSIS
ANNI MDCCCCI—MDCCCCII.

FASCICULUS I.

I—II.

BESZÉDEK,

MELYEK

A BUDAPESTI KIR. MAGY. TUDOMÁNY-EGYETEM

MDCCCCI—MDCCCCII. TANÉVI

RECTORA ÉS TANÁCSÁNAK BEIKTATÁSAKOR

1901. SZEPTEMBER 15-ÉN TARTATTAK.

III.

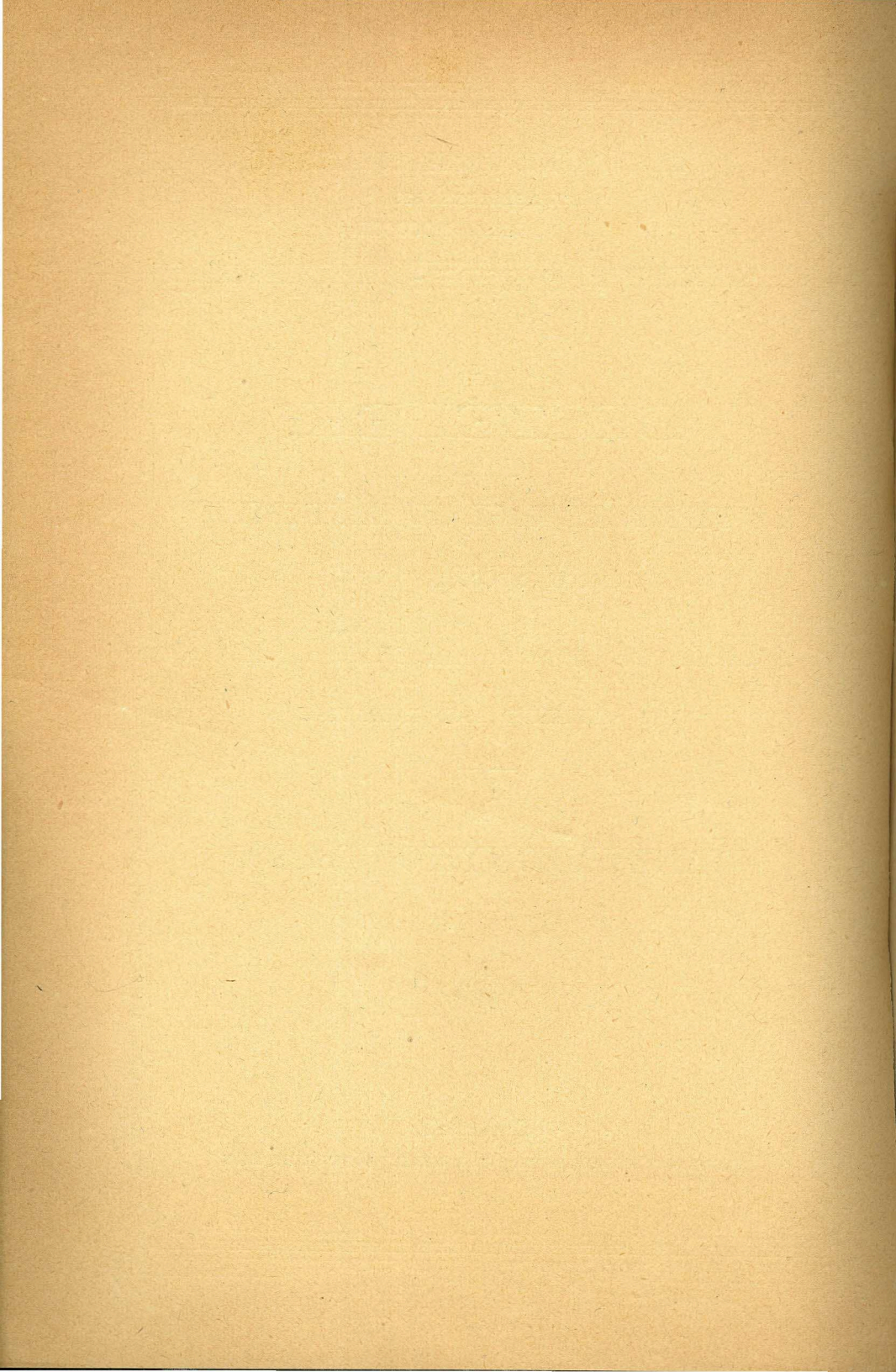
TANÉV-MEGNYITÓ BESZÉD.

BUDAPEST,

NYOMATOTT A MAGYAR KIR. TUD.-EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN

1901.

I.

AZ EGYETEM TÖRTÉNETE

MDCCCC—MDCCCCI-BEN.

BESZÉD,

MELYLYEL

KISFALUDI KISFALUDY Á. BÉLA,

A HITTUDOMÁNYOK DOCTORA, AZ ÁGAZATOS HITTAN NYILV. RENDES TANÁRA, GYŐR-
EGYHÁZMEGYEI ÁLDOZÓ-PAP, SZENTLÉLEKRŐL CÍMZETT DIENESI PRÉPOST, A VASKORONA-
REND LOVAGJA, T. UDVARI KÁPLÁN, SZENTSZÉKI ÜLNÖK, A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
ALELNÖKE ÉS TUDOMÁNYOS ÉS IRODALMI OSZTÁLYÁNAK TAGJA, AZ ORSZÁGOS KÖZ-
OKTATÁSI TANÁCS ELŐADÓ-TANÁCSOSA, AZ ERDÉLYI KATH. IRODALMI TÁRSASÁG TISZ-
TELETBELI, A BUDAPESTI PHILOLOGIAI TÁRSASÁG RENDES TAGJA, A HITTUDOMÁNYI
KARNAK ISMÉTELTEN VOLT DECÁNJA, A TUDOMÁNY-EGYETEM 1900—01. TANÉVI

RECTOR MAGNIFICUSA,

A K. MAGYAR T.-EGYETEM RECTORI MÉLTÓSÁGÁRÓL

LELEPETT

1901. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 15-ÉN.

Mélyen tisztelt ünnepi Közgyűlés!

Jó lélekkel mondhatom, hogy nem szokott bántani a szereplési vágy; de a mai ünnepnek mégis, nem tagadom, örömet láttam érkezését, midőn a kellemes föladat elé jutok, hogy ezen királyi egyetemnek önkormányzata alapján megválasztott Nagyságos Rectorát és Tanácsát, mint az egyetem kormányzásában törvényes utódainkat, új méltóságuk és hivatalaikba régi szokás szerint beiktassam.

A dolog természeténél fogva utolsó, de sajnos körülmények folytán egyszersmind az *első* alkalom is ez, hogy egyetemünk ünnepi közgyűlésén ezen kitüntető helyről szót emelhetek. Már maga az a kötelesség, mely engem e díszes helyre állított, sajnos körülmények folytán háramlott reám. Ismeretes m. t. Közönségünk előtt, hogy azon érdemes férfiú, ki egyetemünk kormányzására a hittudományi kar kebeléből annak idején az ő hivatottságához méltó bizalommal megválasztatott, elgyöngült egészsége miatt kénytelen volt a rectorságról időközben lemondani. Mindnyájan sajnáltuk távozását; de nekem, a jóbarát fájó részvétén fölül is, még egygyel több okom lett sajnálni, mikor az új választás az én csekélységemet jelölte ki, hogy tapasztalatlanságom mellett vékony tehetségeimmel

az év derekán megürült állást elfoglaltam. Elfoglaltam tehát, bizodalmamat Isten után az egyetemi Tanács kipróbált tagjainak jóakaratú támogatásába helyezvén, és ebben nem is csalódtam; de az érdemeim nélkül előlegezett kitüntetést nyilvánosan mindezideig meg se köszönhettem. Mikor ugyanis először nyílt volna alkalmam a százados szokás szerint egyetemünk újjáalakításának CXXI. ünnepén közgyűlésünket e helyről üdvözölni, súlyos torokbaj akadályozott meg tisztem teljesítésében, s így esett, hogy egyetemünk akkori Prorectora, ki fáradhatatlan buzgóságát az interregnum alatt is oly készségesen tanusította volt, ezúttal engem is az ő szíves és az ünnepi alkalomra is nyereséges helyettesítésével a legnagyobb hálára kötelezett.

Igy lett tehát, m. t. Közgyűlés! rám nézve *elsővé* ez az utolsó alkalom, a mely már (mintha csak a themaválasztás nehézségeitől kimélné gyöngeségemet) mai fölszólalásomnak a tárgyát is szorosan meghatározza. Természetes, hogy nem lehet ez egyéb, mint rövid és hálás visszapillantás az elmúlt esztendő történetére. Rövid, mondám, mivel ennek az ünnepi közgyűlésnek gazdag, immár a jövő felé forduló tárgysora mellett m. t. Közönségünknek szíves figyelmével is számolnunk illik; és hálás, mert a mult mindig hálára kötelez, — nemcsak azzal, a mi kedveset nyújtott; hanem azzal is, a mi benne kelletlen és keserű volt, miként a füst, mely a fényt és meleget árasztó lángot szokta megelőzni, — ha ugyan (szent Ágoston mondásaként: *perdere utilitatem calamitatis*) azzal nem tetőzzük a bajságot, hogy a tanulságát is elszalasztjuk.

Igy hát én csak ezt a szűkkörű föladatot kívánom ma kegyes engedelmséggel teljesíteni, midőn

jóért-rosszért hálás szívvvel és a lehető rövidséggel fölidézem az elmúlt év emlékezetesebb eseményeit, — azoknál időzve szívesebben, melyek nekünk és barátainknak örömet, egyetemünkre dicsőséget hoztak. — A részletes adatokat az egyetem története számára a rectori hivatal gondosan följegyezte, és intézkedtem, hogy e följegyzések kinyomtatva m. t. Közönségünk kezébe jussanak.

Legelső sorban ez idén is Fölséges Urunk, a mi jóságos apostoli királyunk hozzánk való kegyességének újabb jeleivel találkozunk.

Az Ő legf. engedelmével történt, hogy a magyar kereszténység és a keresztény magyar királyság alapításának kilencszázados jubileuma alkalmából, a hittudományi kar előterjesztésére, egyetemünk hálás emlékezésének tanusításául a hittudományok tiszteletbeli doktorává avatta CSÁSZKA GYÖRGY kalocsai és bácsi érsek, SZMRECSÁNYI PÁL szepesi megyés püspök. FEHÉR IPOLY pannonhalmi főapát és MAYER BÉLA vál. püspök kalocsai főszékesegyházi kanonok urakat. — A jog- és államtudományi kar részéről pedig ugyan ezen főnkelt szándék sugallta, hasonló tárgyú előterjesztés Ő cs. és ap. királyi Fölségének legmagasabb elhatározását várja.

A *sub auspiciis regis* történő doctorrá avatás legfelsőbb kitüntetésében ez idén is egyetemünk két jeles növendéke részesült: SCHILLER BÓDOG a jog- és államtudományi, ifj. SCHATZ RÓBERT az orvostudományi kar kebeléből, — a mi nemcsak Fölséges Urunk állandó kegyelmének, hanem egyetemi ifjuságunk kiváló szorgalmának és tudományszeretetének is örvendetes bizonyága. A kitüntető doctorrá avatás ünnepségéről magasabb kívánatra ez alkalommal készült elő-

ször külön jegyzőkönyv, mely Ő Felsége elé terjesztetvén, legkegyelmesebben tudomásul vétetett.

De meggyőződhattünk arról is, hogy a királyi tekintet a trón magaslatáról a legszerényebb körben, sőt a teljes önmegtagadás homályában gyűjtött érdemeket is fölfogja és méltányolni kész. Bizonyság volt erre az a kedves ünnepség, mely a múlt tavaszon az orvostudományi kar gyűléstermében folyt le, s melynek keretében az Ő Felsége által adományozott arany-érdemkeresztet tisztelendő NEUBAUER VINCENTIA ROZÁLIA nővérnek, a klinikáinkon alkalmazott paulai szent Vinczéről nevezett irgalmas nővérek főnöknőjének átadtam. Előkelő közönség, legnagyobbbrészt ugyanazon kiváló férfiak jelenléte adott díszet a szerény ünnepnek, a kik ama jóságos lelkek — s nevezetesen az ő főnöknőjük immár negyven évre terjedő — áldott működésének legközelebbi tanúi és első sorban méltánylói voltak.

Ezen legfelsőbb kegyelmi tények mellett azonban az Alma Mater saját — hogy úgy mondjam — legbensőbb családi körében is, nem egy napot szentelhetett örömének. Bizonyára élénk emlékezetben van még a folyó évi április 28-án ezen díszteremben lefolyt fényes jelenet, midőn KORÁNYI FRIGYES egyetemünk ny. r. tanárának doctorrá avatása 50-ik évfordulóján, tisztelő és szerető collegái, egykori és mostani tanítványai, valamint a kolozsvári testvéregyetem szinte versenyző ünneplése mellett, a jubiláris doctorság arany-diplomáját átadtuk. Hasonló örömének kívánt maradandó emléket szerezni egyetemünk, midőn egy másik díszének, dr. KAUTZ GYULA ő nagyméltóságának, valamint dr. ADLER MÓR orvos úrnak a jubiláris dísz-oklevelet kiállította és átadta.

Egyetemünk más rokonestületek örömében is osztozni óhajtván, üdvözlőiratokat küldött a *czernowiczi egyetemnek* fennállása 25-éves és a *glasgowi egyetemnek* fennállása 450-éves fordulója alkalmából; továbbá a *torinói egyetem* által Gioberti Vincenzo születésének 100-ik évfordulóján rendezett ünnepélyre. De kiváltképpen szívből fakadt az a köszöntés, melylyel az egyetemi Tanács múlt évi utolsó ülésének egyhangú határozata folytán a pannonhalmi sz. Benedek-Rendet, a szent halmokon történt megtelepedésének kilencz-százados jubileuma alkalmából, egyetemünk is, mint a nemzeti művelődés nagy munkájában oly kiváló érdemű testületnek századok óta maga is munkatársa, sietett üdvözölni.

Sajnálkozva láttuk az elmúlt évvel nyugalomba vonulni egyetemünk jog- és államtudományi karának egyik jelesét, dr. HAJNIK IMRE min. tanácsos urat. Visszavonulása a jól megszolgált nyugalomba egyetemünkre nézve veszteség ugyan; de nem kevés vigasztalást nyújt mégis az ő érdemekben gazdag múltja, mely tudományos haladásunk szolgálatában javarészt egyetemünkön gyümölcsözött, csak nem rég legfelsőbb királyi elismeréssel is kitüntetve.

Hasonló vegyes érzelmekkel vettünk részt egy ritka ünnepségen egyetemünk I. sz. anatómiai intézetében, midőn ott dr. MIHÁLKOVICS GÉZA, volt egyetemi Rectorunk emléksobrát leleplezték, melyet a legmegtisztelőbb elismerés: a kartársi szeretet és a tanítványi hála emelt a korán elhunyt tudósnak. Veszteségünk jele tehát ez az emlékszobor is; de én mégis kedves és drága emlékeink közé sorolom, mert fénye áttört a gyász fátyolán és én e fényben legdrágább kincsünket láttam ragyogni, — azt a tudomá-

nyos testületi szellemet, mely szebben nem is nyilatkozhatik meg, mint: kartársi szeretet és tanítványi hála.

Ime mily sok az, a mit hálás örömmel emelhetünk ki az elmúlt év történetéből; és hogy ez a hálás emlékezés hiányos ne legyen, mély tisztelettel kell még hozzáadnom, hogy örömeinkben, melyeknek jó-részt szerzője is vala, szívesen oszozott nemzeti művelődésünk vezérembere dr. WCLASSICS GYULA vallás- és közokt. minister úr ő nagyméltósága, mint ezen egyetemnek — melyhez különben is oly gyöngéd szálak fűzik — az 1848. XIX. t.-cz. értelmében legfőbb felügyeleti hatósága; — a mint hogy résztvett mindenkor veszteségeink gyászában is.

Igen, m. t. Közgyűlés! mert megdöbbenő, gyors egymásutánban értek bennünket olyan veszteségek is, melyeknek sötét gyászához szinte közeledni sem mer a vigasztalás.

Még egészen friss hantokra, egyetemünk testületén megannyi még be sem hegedt mély sebekre mutatok, midőn a LECHNER ÁGOSTON, FODOR JÓZSEF, LAUFENAUER KÁROLY neveket említem. Most már ott vannak föl-irva kitörölhetetlenül ezek, a mi szűk hazánk határain túl is tisztelt nevek, a hol egykori viselőik emberi erényeit és tudós érdemeit hálás kegyelet őrzi: egyetemünk történetében.

Országszerte fájdalmas meglepetést okozott SZILÁGYI DEZSŐ váratlan elhunytja; és ebből a gyászból is nagy rész jutott egyetemünknek. Egykor mint a jog- és államtudományi kar ny. r. tanára, majd dékánja egészen a mienk volt ez a testben-lélekben erős férfiú; utóbb az ország-kormányzás magasabb színére hivatva, nagyratörő pályája delelőjén ott ejtette el őt az orvul támadó halál.

Az egyetemi tanítószemélyzet körében fölmerült egyéb változásokról, egyesekre vonatkozó kormányzati intézkedésekről; valamint a tanári succrescentia érdekében ez idén is tapasztalható öröndetes jelenségekről, jutalmakról, utazási és egyéb segélyekről — pontos adatokkal szolgál a külön adott részletes kimutatás.

Ugyanezen kimutatásban számok illusztrálják azt az állandó gondoskodást is, melylyel az egyetem kormányzósága az egyetemi polgárságnak — a szellemiek mellett — anyagi érdekei iránt is viseltetett. Az ösztöndíjak és egyéb alapítványokból folyó rendes jutalmazásokon kívül, az egyetemi egyesületek útján vagy közvetlenül egyeseknek nyújtott segélyezések nem kicsinyelhető összegeket mutatnak; a tandíjelengedésben a megállapított arányokat mindkét fél-évben messze túlhaladtuk; — és mégis mindez elégtelennek látszott, s nevezetesen a tandíjmentességért hiába folyamodottak érdekében maga az ifjuság fordult — nem eredménytelenül — a társadalom áldozatképességéhez. Az egyetem tanácsa több ízben foglalkozott ezen magában is sajnós, de az egyetemi ügyek ellátását is nagyban hátráltató jelenséggel, s reméljük, hogy ide vonatkozó előterjesztései kívánatos eredményhez fognak vezetni.

Különben az egyetemi ifjuság élete már az év elejétől fogva igen mozgalmas és zajos volt, sőt nem egyszer magát az egyetem hivatását is zavaró. És az én néhány hónapos rectorágom legfájóbb emlékeit is éppen azok a functiok teszik, mikor — mint a tanulmányi rend és fegyelem első őre — az elmaradhatatlan megtorlás végrehajtójaként voltam kénytelen fölállani avval az ifjusággal szemben, melyet szivem-

lelkem minden vonzalmával szeretek, — és szeretem még túlzásaiban is; mert mindaddig, míg a pártos közélet sokszor sáros porondján küzdő érdekektől távol, csak önlelke ideáljait követi: még tévedéseiben is szeretni való és menthető.

A nagyszámú egyetemi *egyesületek* is sok gondot és munkát szereztek az egyetem kormányának, mely az önképzés és önsegélyezés elvének hagyományos megbecsülésével igyekezett mindig a különféle egyesületek érdekei fölött őrködni. Legújabbban is az *Egyetemi Kör* és a *Mensa Academica* számára készülő új alapszabályok révén várjuk és reméljük ennek a két kiváló fontosságú egyesületnek alkalmas föllen-dülését.

Félek már, hogy talán illetlenül soká időzöm e helyen; de lehetetlen, hogy ez alkalommal egész általánosságban meg ne emlékezzem még egyetemünk administratiojáról is, mely az utóbbi évek alatt aránytalanul fölszaporodott munkával szemben belső erőtlenséggel küzdve folyton hanyatlott, s az egyetemi tanács meg-megújuló panaszos fölterjesztéseinek állandó forrása lett. Én szívesen hiszem, hinnem is kell, hogy a fölpanaszolt bajokon rövid időn belül segítve lesz; mert igazán lehetetlen helyzeteket teremtene a mai állapot erőltetett föntartása.

Van azonban az én bizodalمامnak ennél jobb alapja is: az a föltétlen jóakarat, mely egyetemünk szervezeti szabályai gyökeres revisiojának előkészítésében az illetékes tényezők részéről már az előző évben megnyilatkozott, s melynek köszönhető, hogy e korszakos munkálat a mult év végével befejezéséhez jutott.

Egyetemünk alapításával öröklött és századokon

át fejlődött önkormányzati életének rendszeres, minden vonatkozásait felölelő törvénykönyvét összeállítani nem csekély föladat; s ha majd az immár kész tervezet az egyes karok és az egyetemi tanács beható tárgyalása után az illetékes tényezők hozzájárulásával érvényre jut: akkor egyetemünk nemcsak az eddigi külső zavaroktól menekül, hanem belső életében is megerősödve, sokkal eredményesebben teljesítheti magas hivatását. De részemről a fölpanaszolt állapotok mellett is kötelességet mulasztanék, ha az egyetemi kormányzás segédhivatalai, a gazdasági hivatal, a questura — és különösen a rectori hivatal kiváló elismerésre méltó működéséről megfedleknezném. Fogadják az illető urak, kiknek szakszerű, buzgó közremunkálását mindenkor nagy köszönettel tapasztaltam, ezen ünnepi alkalomból is hálás elismerésemet.

Hátra van még, m. t. Közgyűlés, hogy egyetemünknek — mondjuk — külső megjelenésében történt öröndetes változásokról is röviden megemlékezzem.

A gyakorlati szükség követelte kisebb átalakítások és új berendezésektől eltekintve, csak a II. sz. sebészeti kóroda remek épületeit említem, melyeknek belső berendezése is folyamatban van. És, a honnan az imént ide jöttünk, az egyetemi templom stílszerű restauratioja is látható bizonyosága azon áldozatkész kegyeletnek, melylyel úgy a legfőbb kegyúr, mint egyetemünk illetékes hatóságai egyetemi templomunk külső díszét is gondozzák. Az egyetemi Tanács a maga hatáskörében gondoskodott még, hogy ezen műemlékül is becses templomnak belső dísze és berendezése is, az utolsó tatarozás óta elmúlt félszázad követelményeinek megfelelően kiegészíttessék; s egyszersmind megtette az előkészítő lépéseket az iránt is, hogy az

egyetemi templomnak és gondnokságának viszonya úgy a tulajdonos egyetemhez, mint azon plebániához, melynek területén áll, az illetékes forumok előtt véglegesen rendeztessék.

*

És ezzel, m. t. Közgyűlés! elérkeztem rectorságom rövid, sok tövissel, kevés virággal szegett útjának végéhez. Ért-e legalább annyit, a milyen rövid volt? mások ítéletére hagyom. Engem megnyugtat lelkiismeretem szava, hogy a pályának, melyet nem kerestem, se töviseit se virágait nem, hanem mindig csak az irányát néztem.

Mármost hadd teljesítsem e helyen utolsó és legkellemesebb föladatomat, fölhíva az egyemi Tanács új tagjait, hogy helyünket elfoglalják, — és mély tisztelettel köszöntve Téged, egyetemünk Nagyságos Rectora! kit az Alma Mater kormányzására szerencsés választás hívott meg. Átadom új méltóságod díszes jelvényét. Hogy ennek a fénye vagy súlya nagyobb-e? majd megtudod; én csak azt kívánom, hogy Isten jóvoltából viselhesd azt nemzeti művelődésünk nagy hasznára, ezen királyi egyetem díszére és a magad örömére, dicsőségére — jó szerencsével.

FÜGGELÉK.

Az 1900—01. tanév részletes története.

Az **egyetemi év** részletes történetét öt fejezetben ismertetjük, u. m.:

- I. tanerők,
- II. hallgatóság,
- III. alapítványok,
- IV. egyesületek,
- V. egyetemi igazgatás.

1. Tanerők.

A **tanerőkre** vonatkozó *általános* adatokat a következő négy táblázatos kimutatás foglalja magában:

I. Az első félévben.

Tudományszak		Előadások száma	T a n e r ők							
			rendes tanár	rendkív. tanár	helyettes tanár	magántanár	előadó	tanító	középisk. tanár	összesen
A hittudományi karban		16	9	1	2	12
A jog- és államtudományi karban		56	17	7	.	14	1	.	.	39
Az orvostudományi karban	Bonczatani tudomány	9	2	2
	Élettani "	4	1	1
	Kórbonczatani "	9	2	2
	Ált. kór- és gyógytani tud.	6	2	.	.	1	.	.	.	3
	Gyógyszerészeti "	6	1	.	.	1	.	.	.	2
	Belgyógyászati "	31	3	8	.	15	.	.	.	26
	Sebészet	22	3	2	.	13	.	.	.	18
	Szemészet	7	1	3	.	2	.	.	.	6
	Szülészet s nőgyógyászat	8	2	.	.	4	.	.	.	6
	Bőrbajok s bujakórtan	4	.	1	.	3	.	.	.	4
A bölcsészettud. karban	Közegészségtan	5	1	.	.	2	.	.	.	3
	Törvénytud. orvostan	5	1	1	2
	Philosophia és paedagogia	16	4	1	.	2	.	.	.	7
	Classica-philologia	19	3	1	.	2	.	.	.	6
	Ált. s kel. nyelvészet	19	5	.	.	2	.	.	.	7
	Magyar nyelv s irodalom	13	2	.	.	4	.	.	.	6
	Modern nyelvek s irodalmi	30	4	1	.	1	.	2	.	8
	Történelem s földrajz	38	8	3	.	7	.	.	.	18
	Mathematikai tudomány	11	1	.	.	3	.	.	.	4
	Physica és chemia	18	4	.	.	5	.	.	1	10
Leiró természettudomány		29	3	1	.	5	.	.	.	9

II. A második félévben.

Tudományszak		Előadások száma	T a n e r ők						
			rendes tanár	rendkív. tanár	helyettes tanár	magántanár	előadó	tanító	középisk. tanár
									összesen
A hittudományi karban		18	9	1	2	.	.	.	12
A jog- és államtudományi karban		56	17	6	.	14	.	.	37
Az orvostudományi karban	Bonczatani tudomány	9	2	.	.	1	.	.	3
	Élettani „	4	1	.	.	1	.	.	2
	Kórbonczatani „	9	2	2
	Ált. kór- és gyógytani tud.	8	2	.	.	2	.	.	4
	Gyógyszerészeti „	7	1	.	.	2	.	.	3
	Belgyógyászati „	32	3	9	.	16	.	.	28
	Sebészet	22	3	3	.	14	.	.	20
	Szemészet	5	1	3	.	1	.	.	5
	Szülészet és nőgyógyászat	8	2	1	.	4	.	.	8
	Bőrbajok és bujakórtan	4	.	1	.	3	.	.	4
A bölcsészettud. karban	Közegészségtan	5	1	1	.	2	.	.	4
	Törvényszéki orvostan	4	1	1	2
	Philosophia és paedagogia	19	3	1	.	4	.	.	8
	Classica-philologia	18	3	1	.	2	.	.	6
	Ált. s kel. nyelvészet	20	5	.	.	3	.	.	8
	Magyar nyelv és irodalom	14	3	.	.	4	.	.	7
	Modern nyelvek s irodalmi	29	5	1	.	2	.	2	10
	Történelem s földrajz	34	8	2	.	5	.	.	15
	Mathematikai tudomány	9	2	1	3
	Physica és chemia	19	4	.	.	4	.	1	9
	Leirő természettudomány	32	3	1	.	5	.	.	9

Tanulmányi kar		Előadások		T a n e r ő k							
		száma	órászáma	rendes tanár	rendkív. tanár	helyettes tanár	magántanár	előadó	tanító	középisk. tanár	összesen
A hittudományi karban	I. félév	12	84	9	1	2	12
	II. félév	12	84	9	1	2	12
A jog- és államt. karban	I. félév	56	206	17	7	1	16	1	.	.	42
	II. félév	56	204	15	8	3	17	1	.	.	44
Az orvostudom. karban	I. félév	114	376½	19	23	.	61	.	.	.	103
	II. félév	114	415½	19	25	2	59	.	.	.	105
A bölcsészettud. karban	I. félév	187	540½	35	9	2	39	2	2	1	90
	II. félév	190	531	35	9	2	39	2	2	1	90

Tudománykar	T a n í t ó t e s t ü l e t												Adjunctus
	ny. r. tanár	cz. r. tanár	érd. ny. r. tanár	ny. rk. tanár	cz. rk. tanár	magántanár	helyettes tanár	tanárhelyettes	előadó tanár	tanító	középisk. tanár	összesen	
Hittudományi kar	9	.	.	1	.	.	.	2	.	.	.	12	.
Jog- és államt. kar	17	.	1	5	3	17	3	.	1	.	.	47	.
Orvostud. kar . .	18	1	.	6	19	61	2	107	5
Bölcsészettud. kar	34	1	1	5	4	39	2	.	2	2	1	91	3

E tanári működéssel kapcsolatban felemlíti a rectori hivatal, hogy Ő cs. és ap. kir. Felsége az **egyetemi rendkívüli tanári czímet** a következő magántanároknak méltóztatott legkegyelmesebben adományozni:

Dr. LIEBERMANN LEO, az általános, valamint a törvényszéki és orvosrendőri vegytan magántanárának (82.653/900. XI. 12. vkm. sz.) és

Dr. ISZLAY JÓZSEF, az egyetemes fogtan és foggyógyászat magántanárának.

Utóbbi nemcsak rendkívüli tanári czímet, hanem *jelleget* is nyert; megbizatván egyuttal a fogászati propaedeutikának az 1901/902. tanév kezdetétől évi 2000 korona tiszteletdíj mellett való tanításával. (11.074/1901. II. 28. vkm. sz.)

Dr. HERCZEL MANÓ magántanárnak rendkívüli tanári czímmel való kitüntetése (4837/1900—901. r. sz.); továbbá dr. PIKLER GYULA ny. rk. tanárnak nyilvános rendes (2113/1900—901) és dr. WINKLER LAJOS magántanár, adjunktusnak (3826/1900—901) ny. rk. tanárrá leendő kinevezése ügyében pedig az egyetemi tanács a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrnál előterjesztést tett.

A tanári személyzet sikeres és odaadó működésének bizonyítékát képezi a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 1901. I. 29 : 1320. sz. a. kelt leirata, melylyel dr. PASTEINER GYULA egyetemi ny. r. tanárnak **köszönetét** nyilvánította a bölcsészettudományi karon fennálló művészettörténeti gyűjtemény czéljaira felajánlott adományaiért. E gyűjtemény létesítéséhez gróf Apponyi Sándor v. b. t. tanácsos is hozzájárult. (2627/1900—901.)

Az egyetemi tanács sem maradt adós az **elis-**

meréssel az adminisztrációnk körül rendkívüli érdemeket szerzett hatósági tényezők irányában. Elismerő köszönetét nyilvánította:

a *jog- és államtudományi karnak* (3361/1900—901), dr. BÓKAY ÁRPÁD, orvoskari dékánnak, dr. FRÖHLICH IZIDOR bölcsészettudománykari prodékánnak (505, 2588 900—901), dr. BREZNAY BÉLA hittudománykari dékánnak (505/1900—901), dr. BALOGH JENŐ egyetemi jog- és államtudománykari ny. r. tanárnak (2588/1900—1901).

Az egyes tanerők **megbízataásairól** a következőkben számolunk be:

Dr. PERTIK OTTÓ ny. r. tanár a glasgowi pestis-járvány pathológiájának tanulmányozására küldetett ki. (66.410/1900. IX. 13. vkm. sz.)

Dr. KÖVESLIGETHY RADÓ ny. rk. tanár a Strassburgban, 1901 április hó 11-én tartott seismológiai első nemzetközi gyűlésen való részvételre engedélyt nyervén, részére 600 korona utisegély engedélyeztetett (924/1901. I. 15. vkm. sz.).

Dr. MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR ny. rk. tanár (25.998. 1901. V. 14. vkm. sz.) és dr. ACSAY ANTAL egyetemi magántanár pedig (83.442/900. XI. 7. vkm. sz.) egyenkint 1000 korona külföldi utazási segélyben részesültek.

Áttérve most az egyetemi oktatás keretében történt **megbízataások és helyettesítések**re, jelentésünket a következőkben terjesztjük elő:

a *hittudományi karon*:

dr. GLATTFELDER GYULA tanárhelyettes két félévi helyettesítési többletének kiutalványozása kérelmeztetett (4936/900 - 901. r. sz.);

a jog- és államtudományi karon:

dr. KIRÁLY JÁNOS ny. rk. tanár az európai jogtörténetből parallel előadások tartásával bizatván meg, részére 75.557/900. vkm. sz. a. 840, 4522/1901. vkm. sz. a. 360, és 30.411/1901. vkm. sz. a. 1800 korona helyettesítési díj utalványoztatott;

dr. HAJNIK IMRE, ny. r. tanár gyengélkedése miatt a kánonjogdoctori szigorlatokon nem vizsgálhatván, a jog- és államtud. karnak a vallás- és közokt. minister által közvetített kérelmére a bibornok herczegprimás úr felkérte dr. SÁGHY GYULA ny. r. tanárt, hogy a kánonjogdoctori szigorlatoknál mint vizsgálóhelyettes közreműködjék (71.777/900. X/1. vkm.);

dr. NAGY FERENCZ ny. r. tanárnak a kereskedelmi ministerium politikai államtitkárává történt kinevezése folytán a váltó- és kereskedelmi jogi tanszék megüresedvén, a helyettesítéssel dr. SCHWARZ GUSZTÁV ny. r. tanár bizatott meg. A két félévre szóló 3000 koronányi helyettesítési díj folyósíttatott (90.293/1900, 30.412/1901. és 41.920/1901. vkm. sz.);

dr. LECHNER ÁGOST ny. r. tanár gyászos elhunytá folytán a közjogi tanszék helyettesítésére 1901 márcz. 6-ától kezdődőleg dr. KMETY KÁROLY ny. rk. tanár nyert megbízatást 1150 korona szabályszerű helyettesi díj mellett (19.074/1901. vkm. sz.);

dr. CSILLAG GYULA címzetes nyilvános rendkívüli tanár, a perenkívüli eljárásból tartott előadásaiért a folyó tanév mindkét felében 1500—1500 kor. tiszteletdíjban részesült (5043/1901. és 36.135/1901. vkm. sz.);

dr. FODOR JÓZSEF, egyetemi orvoskari ny. r. tanárnak a joghallgatók részére tartott közegészség-tani előadásaiért 600 korona tiszteletdíj engedélyeztetett (2530/1901. vkm. sz.);

az orvostudományi karon:

dr. BÓKAY ÁRPÁD ny. r. tanár az 1900/901. tanév II. felében tartott balneologiai előadásokért 400 korona jutalomdíjban részesült (921/1901. vkm. sz.);

dr. FODOR JÓZSEF ny. r. tanár a gyógyszerészet-tan-hallgatók részére tartott közegészségtani előadásokért ezuttal is 600 korona tiszteletdíjat nyert. Egyetemünk ezen nagyérdemű tanárának időközben bekövetkezett elhúnyta folytán a tiszteletdíj özvegyének kezéhez utalványoztatott ki (24.201/191. vkm. sz.);

dr. Fodor József ny. r. tanár imént említett elhalálózása folytán az orvostud. kar dr. LIEBERMANN LEÓ cz. rk. tanárt bízta meg a közegészségtani tanszék helyettesítésével. (27.745/1901. IV/24. vkm. sz.) — E helyettes az *iskolaorvosi vizsgálatokon* is ellátja a vizsgáló tanár teendőit. (34.911/901. vkm. szám.) A helyettesi megbízatás az 1901/902. tanévre is meghosszabbíttatott s dr. LIEBERMANN LEÓ részére 940 kor. helyettesítési díj utalványoztatott ki (48.033/1901. VII/25. vkm. sz.);

dr. LAUFENAUER KÁROLY ny. r. tanár elhalálózása folytán az elme-kórtani tanszék megüresedvén, — helyettesül dr. MORAVCSIK ERNŐ EMIL ny. rk. tanár választatott meg, s e tanszéknek végleges betöltéseig úgy az előadások tartására, mint a tanszékkal kapcsolatos intézet vezetésére megbízatást nyert. (32.898/1901. vkm. sz.) Helyettesítési díj címén 540 kor. utalványoztatott ki. (48.030/1901. VII/23. vkm. sz.);

a gyógyszerészmesteri elővizsgálatokon és szigorlatokon az 1900/901. tanévben működött vizsgáló-bizottságok tagjainak és kormányképviselőinek megbízása az 1901/902. tanévre is kiterjesztett (43.665/901. vkm. sz.);

az *iskolaorvosok és egészségtan-tanárok* számára tartott tanfolyamon való közreműködésért az orvostudományi kar tagjai közül dr. FODOR JÓZSEF ny. r. tanár a tanfolyam vezetéseért 1000 kor., dr. GENERSICH VILMOS tanársegéd 300 kor., dr. CSAPODI ISTVÁN ny. rk. tanár 200 kor., továbbá dr. DOLLINGER GYULA ny. r., dr. ÁRKÖVY JÓZSEF és dr. SCHAFFER KÁROLY cz. rk., dr. NÉKÁMI LAJOS, dr. SARBÓ ARTHUR és dr. GERLÓCZY ZSIGMOND magántanárok mint előadók egyenkint 100—100 korona tiszteletdíjat nyertek (2529/1901. vkm. sz.);

a *bölcsészettudományi karon*:

dr. BEÖTHY ZSOLT ny. r. tanár a budapesti *középiszkolai tanárvizsgáló-bizottság* elnökévé az 1900/901. tanév kezdetétől számított öt évi időtartamra újból kinevezetett (49.219. és 71.628/1901. vkm. sz.);

az egyetemi *természetrajzi épület igazgatójává* az 1901. évre is dr. LENGYEL BÉLA egyetemi ny. r. tanár választatott meg (2320/900—901. r. sz. és 5495/1901. vkm. sz.);

az évek óta üresedésben levő *állattani tanszéknek* a 8-ik tanévben leendő helyettesítésével dr. TÖRÖK AURÉL ny. r. tanár nyert megbízatást. Egyúttal az orvosi elővizsgálat zoologiai részére helyettes vizsgálóul is megválasztatott (1594/1900—901. r. sz. és 90.685/900. vkm. sz.) A 3000 koronányi helyettesítési díj kiutalványoztatott (70.932/1900. és 12.109/1901. vkm. sz.);

néhai LUBRICH ÁGOST ny. r. tanárnak elhalálása folytán a *neveléstani tanszék*et helyettesi minőségben dr. PAUER IMRE ny. r. tanár látta el. A 3000 koronányi helyettesítési díj folyósított (73.230/1900, 2103/1901, 12.107/1901. vkm. sz.);

néhai dr. SCHVARCZ GYULA ny. r. tanár elhunytá óta az ókori történelem tanszéke üresedésben lévén, a

budapesti középisk. tanárképző-intézetnél dr. KUZSINSZKY BÁLINT cz. rk. és dr. MANGOLD LAJOS magántanár tartották meg az 1900/901. tanév II. felében az ókori történeti előadásokat. A helyettesítési jutalomdíj egyenkint 600 korona összegben állapított meg (8320/1901. vkm. sz.);

dr. KÖVESLIGETHY RADÓ ny. rk. tanár, a csillagászatban megbízott előadója csillagászati előadásaiért ezúttal is 2000 korona tiszteletdíjban részesült (73.229/1900. és 7784/1901. vkm. sz.);

dr. CSAPODI ISTVÁN orvoscari cz. rk. tanár, részére a bölcsészeti karon tartott egészségtani előadásaiért a szokásos tiszteletdíj kiutalványozása kérelmeztetett (4869/1900—901. r. sz.);

dr. ALEXANDER BERNÁT ny. rk. tanár a középiskolai iskolaorvosi és egészségtan-tanári tanfolyamon való közreműködéséért 480 korona tiszteletdíjat nyert (2529/1901. vkm. sz.);

YOLLAND ARTHUR BATTISHILL magántanító részére az angol nyelvből tartott előadásokért 2000 korona tiszteletdíj folyósított (14.214/1901, 43.605/1901. vkm. sz.);

THARAUD ERNŐ francia nyelvtanító tiszteletdíja állandó jelleggel lévén utalványozva, újabb intézkedés szüksége nem forgott fenn (79.535/1900. vkm. sz.).

Egyetemi tanáraink közül a lefolyt tanévben rövidebb szabadságidőt többen vettek igénybe. Hoszszabb szabadságidő engedélyeztetett:

dr. PERTIK OTTÓ ny. r. tanárnak glasgowi tanulmányútjára. Ezen idő alatt orvoscari jegyzői teendőit előbb dr. GROSZ EMIL, utóbb dr. KORÁNYI SÁNDOR ny. rk. tanárok látták el, mint a tanártestület legfiatalabb tagjai (68.749/1900. vkm. sz.);

dr. HAJNIK IMRE ny. r. tanárnak megrongált egészsége helyreállítására az 1900/901. tanévre (4261/901. vkm. sz.);

dr. SÁGHY GYULA, ny. r. tanárnak ugyancsak egészségi okokból az 1901/902. tanévre (53.201/1901. VII. 30. vkm. sz.).

Legfájóbb, legszomorúbb szabadságolás a lefolyt tanév alatt dr. RAPAICS RAJMUND, egyetemi ny. r. tanárnak, egyetemünk e. tanévi megválasztott Rector Magnificusának szabadságolása és a rectori méltóságról ezzel kapcsolatos lemondása volt.

Dr. RAPAICS RAJMUND úgy is mint hittudomány-kari ny. r. tanár, úgy is, mint az egyetem kormányzója meggyengült egészségére való hivatkozással 1900. évi november hó 19-étől december hó 22-éig való szabadságolása iránt folyamodván, ez részére engedélyeztetett, mire a rectori teendők ellátását dr. PONORI THEWREWK EMIL Prorector vette át.

Rector Magnificusunk egészségi állapota azonban nem változott, úgy, hogy 1900. évi december hó 14-én beadta lemondását, melyet az egyetemi tanács december hó 22-én tartott III. r. ülésében vett tudomásul jegyzőkönyvileg elismerését és köszönetét nyilvánítván a lelépő Rector Magnificusnak *önfeláldozó munkásságáért*. (2069/1900—901 r. sz.) Őszinte sajnálatunkhoz csatlakozott a vall.- és közokt. m. kir. minister úr is (99.890/1901. vkm. sz.). Dr. RAPAICS RAJMUND nyilvános rendkívüli tanárnak szabadságideje később a tanév végeig meghosszabbítatott. (7788/1901. vkm. sz.)

Ő cs. és apost. kir. Felsége legkegyelmesebb kinevezéseivel az egyetemi ny. r. és ny. rk. tanárok létszámát a lefolyt tanévben is növelte. Ugyanis:

a bölcsészettudományi karon: dr. ENTZ GÉZA, a budapesti kir. József-Műegyetem ny. r. tanára az összehasonlító anatómiai és rendszeres állattani tanszékre ny. r. tanárrá neveztetett ki. E kinevezéssel kapcsolatban az állat- és összehasonlító boncz-tani tanszék kettéválasztatott. (53.776/1901 aug. 19. vkm.);

az orvostudományi karon dr. bókaI BÓKAY JÁNOS a gyermekgyógyászat ny. rk. tanári címmel és jelleggel felruházott egyetemi magántanára ny. rk. tanárrá neveztetett ki. (40.122/901. június 18.)

Ő cs. és apost. kir. Felsőge legfelsőbb elhatározásával dr. SCHWARZ GUSZTÁV, a római jog ny. r. tanára pedig a kereskedelmi- és váltójog ny. r. tanárává neveztetett ki. (54.177/1901. aug. vkm.)

Dr. GRÓSZ EMIL és dr. KORÁNYI SÁNDOR, kik még a mult tanévben neveztetek ki ny. rk. tanárokká, a lefolyt tanév elején bocsáttattak eskütételre. *Ez alkalmal gondoskodás történt a régi tanári eskümintá szövegének olyatén átalakításáról, a mely egyrészt szem előtt tartja a ministertanácsi határozat által előirt köztisztviselői esküszöveget, másrészt pedig egyetemünk alkotmányának, autonómiájának és az egyetemi élet szabadságának garantiáira is figyelemmel van. (494/900—901. sz.)*

Egyetemi tanáraink **személyi ügyeit** illetőleg megemlíthetjük továbbá, hogy dr. KÉTLY KÁROLY, dr. KANYORSZKY GYÖRGY, dr. KISFALUDY Á. BÉLA, dr. DEMKÓ GYÖRGY és dr. SZÉKELY ISTVÁN ny. r. tanárok szolgálatidő-beszámítás alapján ötödéves tanári korpótlékuk esedékességére nézve kedvezményben részesítettek (v. ö. 78.121/1900. és 12.337/1901. vkm. szám);

Dr. ZSÖGÖD BENŐ ny. r. tanár részére pedig tan-

díjkiegészítés czímén az 1900. polgári évre szólólag 371 forint 50 kr (743 korona) az egyetemi reservált alapból kiutalványoztatott. (92.394/900. vkm. sz.)

A hittudományi és bölcsészettudományi karok kezdeményezésére az egyetemi tanács a *tandíri tandíjjutalékok* egyenlősítése, ill. aziránt, hogy minden kinevezett ny. r. tanár évi 3200 és minden kinevezett ny. rk. tanár évi 1600 K. tandíjjutalékban részesüljön, felterjesztést intézett.

E személyi ügyekkel kapcsolatban még a következő **tanszéki** ügyekről tehetünk jelentést:

Pályázat iratott ki a *második magánjogi tanszék*re, melyre már egyizben, 1896-ban, a pályázat ki volt írva (42.745/1901. vkm. sz.);

a *polgári törvénykezési jogi tanszék* betöltésének ügye tárgyalás alá vétetvén, a pályázati hirdetmény tervezete a vall.- és közoktatási minister úrhoz terjesztett fel (5010/1900—901. r. sz.);

az üresedésben lévő *közegészségtani tanszék*re a szabályszerű pályázati hirdetmény közzétételét (34.762. 1901. vkm. sz.);

az *olasz nyelv és irodalom* tanszékének betöltése iránt az eljárás szabályszerűen lefolytattatott és ez ügyben az egyetemi tanács felterjesztést intézett (1935/900—901. sz.); de mivel a javaslatba hozott Arturo Farinelli időközben az innsbrucki egyetemre neveztetett ki, új eljárás megindítása vált szükségessé;

felterjesztést intézett az egyetemi tanács az *ókori történelmi*, valamint a *paedagogiai tanszék* szabályszerű betöltése iránt (5039/900—901; 4677/900—901);

a bölcsészettudományi karon szervezett *indológiai tanszék*nek dr. STEIN AURÉL meghívása által

való betöltésére nézve jelentést kért a minister úr (37.603. ex 1900. vkm. sz. 1901. IV. 8-áról);

a vall.- és közokt. minister véleményét kívánván egyfelől az *agrárpolitikának*, másfelől a *pestis kór- és gyógytanának* egyetemi előadására nézve, e felhívásoknak az egyetem eleget tett (1135/1900—901. és 2317/1900—901. r. számok);

a *fogászati tanszék* rendszeresítését és a fogászati intézet ellátását illetőleg az egyetemi tanács előző határozatára való hivatkozás mellett a Rector felterjesztést intézett (5300/1901—901. r. sz.);

felterjesztést intézett az egyetemi tanács dr. THANHOFFER LAJOS és dr. LENHOSSÉK MIHÁLY ny. r. tanároknak a boncztnai és szövettani oktatásra vonatkozó beadványa ügyében. (4211/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi tanács dr. ANTAL GYULA ny. r. tanárnak váltó- és kereskedelmi jogi előadási jogosítványa ügyében véleményt mondott. (2948/1901—901. r. sz.) Ez alapon a vallás- és közokt. m. kir. minister úr hivatali elődének 7187/1870. IX. 21. sz. a. kelt rendeletét hatályon kívül helyezte és kijelentette, hogy „*azt a kérdést, valjon valamely egyetemi tanár azon a tantárgyon kívül, melynek előadása végett kineveztetett, még egy más tantárgy előadására is feljogosíttassék-e, minden egyes esetben a szükségesség és célszerűség szempontjából kívánja elbírálás tárgyává tenni*“ (30.291/901. VII. 14. vkm. sz.);

elvi jelentőségű felterjesztés intéztetett továbbá az orvostanhallgatók gyakorlati kiképzése és a tanársegédi cursusok ügyében (2515/1900—901. r. sz. és az ezt elintéző 8319/901. sz. vkm. leirat).

A tanári személyzetben ért **veszteségeink** a tanév folyama alatt igen jelentékenyek voltak.

Dr. HAJNIK IMRE, czímz. ministeri tanácsos, az egyet. európai jogtörténet ny. r. tanára, előrehaladott korára s egészségi állapotára való figyelemmel még a részére engedélyezett szabadságidő lefolyta előtt nyugalomba helyeztetését kérelmezte. Ő cs. és apost. kir. Felsége 1901 febr. 12-én Bécsben kelt legf. elhatározásával a nyugalomba helyezést megengedni méltóztatott. (12.306/1901. vkm. sz.)

Folyó évi február 27-én dr. LECHNER ÁGOSTON, a magyar országgyűlés főrendiházának tagja, a magyar közjog és közigazgatási jog ny. r. tanára, főiskolai tanárságának 43-ik évében elhunyt. Fájdalomban a magyar közoktatásügy lelkes vezetője is osztozott, ki mélyen érzett részvétét nyilvánította az egyetemi tanácsnak, hivatkozva arra, hogy az elhunythoz való tisztelet és szeretet kapcsát megsokszorozta az a felejtethetlen viszony, a melyben mint volt tanítványa és tisztvárosa állott. Öszinte részvétiratokat intéztek Budapest székesfőváros főpolgármestere, a kolozsvári egyetem rectora, az állatorvosi főiskola rectora, a nagyváradi, pozsonyi kir. jogakademia, a debreczeni ev. ref. jogakademia, az egri érseki joglyceum és a sárospataki ev. ref. főiskola igazgatósága. A temetési költségek az államkincstárból utalványoztattak (19.081/1901. vkm. sz.);

elköltözött az élők sorából dr. FODOR JÓZSEF cz. min. tanácsos, a közegészségtan ny. r. tanára is, a kit 1901 márczius hó 20-án ragadott ki körünkből a halál, egyetemünk és a magyar közoktatás kárára. A vallás- és közokt. m. kir. minister úr az egyetem tanácsához ez alkalommal is részvétiratot intézett és a temetkezési járulék pótlására 500 koronát utalványozott (28.878/1901.);

az egyetemi tanács 1901 április hó 27-én tartott ülésében jegyzőkönyvileg örökítette meg dr. FODOR JÓZSEF emlékét (3778/1900—901. r. sz.); a végzet úgy akarta, hogy ugyanezen napon egyetemünk egy másik jeles tudósának: dr. LAUFENAUER KÁROLY, az elme- és idegkórtan ny. r. tanára hirtelen bekövetkezett elhunytát is tudomásul vegye. (4290/1900—901.) A közoktatásügyi minister úr 29.863/1901. sz. alatt intézett részvétiratot a tanácshoz.

Elhunyt jeleseink emlékét egyetemünk tanári karának hagyományos kegyelete gondosan megőrzeni.

Néhai dr. SCHVARCZ GYULA özvegyének Ő cs. és apost. kir. Felsége 1900 okt. 21-én kelt legfelsőbb elhatározásával 1680 korona kegydíjat méltóztatott legkegyelmesebben engedélyezni (80.308/900. vkm. sz.);

néhai LUBRICH ÁGOST tanár fogadott leánya: MOCZNIK LAJOSNÉ, született GALÁD MÁRIA részére 500 korona engedélyezettett temetési költségek címén (56.131/1900. vkm. sz.), az elhunyt után maradt 562 kor. 50 fill. fizetési előleg pedig töröltetett (83.520/1900. vkm. sz.);

néhai PATTERSON ARTHUR, volt ny. rk. tanár árvája részére nevelési járulék engedélyezettett (69.914/1900. vkm. sz.);

néhai dr. BAINTRER JÁNOS volt egyetemi ny. r. jogtanár özvegye, szül. PERMAYER KAROLINA részére Ő cs. és apost. kir. Felsége 1901 április 5-én kelt legfelsőbb elhatározása alapján 400 kor. nyugdíjpótlék folyósíttatott. (26.654/1901. vkm. sz.)

Némi vigasztalás, ha ez elszomorító beszámolás után a jövő tanerővel, a tanári succrescentiával foglalkozunk.

Dr. SCHAFFER KÁROLY az „idegkór- és gyógytan“

cz. rk. tanárának előadási jogosítványa a központi idegrendszer ép- és kórszövettanára is kiterjesztetett (3809/1900—901. r. sz. és 22.845/901 ápril 15. vkm. sz.);

Dr. LÖRENTHEY IMRE, a „gerincztelen állatok palaeontológiája“-ból képesített egyetemi magántanár s adjunctus tanítási jogosítványa a palaeontologia egész körére terjesztetett ki (36.292/1900. VI/3. vkm. sz.);

Dr. ÁLDÁSY ANTAL magántanár a történelmi semináriumban mint segédkező és tanulmányi felügyelő nyert alkalmazást 800 korona tiszteletdíj mellett (98.669/1900—901. III/8. vkm. sz.);

Magántanároknak képesítettettek:

Dr. RÉNYI JÓZSEF, vall.- és közokt. m. kir. ministeri fogalmazó, a magyar közigazgatási jogból (megerősítés kelte és száma: 97.068/1900. vkm. sz.);

dr. TANGL KÁROLY, a physikai tudományok mechanikai köréből (megerősítés kelte és száma: 684/901. vkm. sz.);

dr. MELICH JÁNOS, magyar nemzeti muzeumi könyvtári segéd, a „Magyar Szófejtés“ cz. tanból (26.855/901. IV/24. vkm. sz.);

dr. DOLESCHALL ALFRÉD, kir. albíró, a „magyar büntetőjog és bünvádi eljárásból“ (53.161/1901. VII/31. vkm. sz.);

dr. ZSINDELY ISTVÁN, sárospataki jogakad. tanár, a magyar alkotmány- és jogtörténetből (54.699/1901. VIII/12. vkm. sz.). —

Érdemes egyetemi magántanárok jutalmazására az 1901. évi költségvetésben 24.000 koronányi átalány vétetvén fel, a tudománykarok javaslatai és az egyetemi tanács felterjesztése alapján engedélyeztetett: dr. CSAPODY ISTVÁN cz. rk. és dr. TERRAY PÁL magán-

tanárnak egyenkint 1300; dr. VÁMOSSY ZOLTÁN és dr. LIGETI ÁRMIN magántanároknak egyenkint 1000; dr. TELLYESNICZKY KÁLMÁN és dr. SZÉKELY ÁGOSTON magántanároknak egyenkint 900; dr. BALOGH ARTHUR, dr. FERDINÁNDY GÉZA, dr. HOFFMANN JÓZSEF, dr. MELICHÁR KÁLMÁN és dr. REINER JÁNOS magántanároknak egyenkint 800; dr. MAHLER EDE magántanárnak 600; dr. DOBRÁNSZKY PÉTER, dr. EXNER KORNÉL, dr. JÁSZI VICTOR, dr. PAP JÓZSEF, dr. POLNER ÖDÖN, dr. MANGOLD LAJOS, dr. DADAY JENŐ és dr. FILÁRSZKY NÁNDOR magántanároknak egyenkint 500; végül dr. SCHAFFER KÁROLY rk., továbbá dr. LÖRENTHEY IMRE, dr. KONEK FRIGYES, dr. VÁRI REZSŐ, dr. MIKA SÁNDOR, dr. ALEXICS GYÖRGY, dr. BODNÁR ZSIGMOND, dr. BÁNÓCZY JÓZSEF, dr. BUDAY JÓZSEF, dr. HORVÁTH CYRILL és dr. ACSAY ANTAL magántanároknak egyenkint 400 korona (44.485/901. VII/3.).

A f. évi költségvetésben négy, évi 2400 korona fizetéssel és 800 kor. lakpénzzel javadalmazott orvostári és két ugyanolyan illetményekkel egybekötött bölcsészeti-kari *adjunctusi* állás javadalma a lakáspénz változatlanul hagyásával évi 2800 koronára emeltetvén fel, az új illetmények dr. WINKLER LAJOS, dr. LÖRENTHEY IMRE, dr. SZÉKELY ÁGOSTON, dr. KUZMIK PÁL, dr. TELLYESNICZKY KÁLMÁN és dr. VÁMOSSY ZOLTÁN adjunctusok részére kiutalványoztattak (29.552. és 40.954/1901. vkm. sz.).

CHOLNOKY JENŐ egyetemi adjunctus részére 400 kor. államsegély (88.419/900. vkm. sz.), CSOLSCH GYULA és GORKA SÁNDOR állattani és összehasonlító bonczatani tanszéki tanársegédek részére pedig egyenkint 300 kor. jutalomdíj engedélyeztetett (17.520/901. III/18. vkm. sz.).

Megemlíthető még e helyütt, hogy a *II. sz. kórbonczatani* és a *fogászati* tanszék mellé egy-egy *tanársegédi* állás szerveztetett (25.915/901. IV/13. vkm. sz.),

a földrajzi tanszék mellé egy tanársegédi és gyakornoki állás szervezése kérelmeztetett (2513/900—901. r. sz.), hogy a tanári segédszemélyzetnek a tanársegédek helyzetéről, bajairól és e bajok orvoslásáról szóló memorandumát az egyetemi tanács tárgyalás alá vette és az egyetemi oktatás nagyfontosságú általános érdekeinek biztosítására az egyetemi tanársegédek és adjunctusok javadalmazásának felemelését a vallás- és közokt. m. kir. minister úrnál javaslatba hozta. (4348/900—901. r. sz.).

II. Hallgatóság.

Az egyetemi hallgatóság 1900/901. tanévi általános viszonyaira nézve a következő *táblázatok* adnak áttekinthető fölvilágosítást.

A hallgatók száma.

Melyik félévben		Hallgató volt		Össze- sen
		rendes	rend- kívüli	
A hittudományi karban:				
Az I. félévben		84	3	87
A II. félévben		80	2	82
A jog- és államtudományi karban:				
Az I. félévben		3.538	276	3.814
A II. félévben		3.024	211	3.235
Az orvostudományi karban:				
Orvostanhallgató	az I. félévben	603	15	618
	a II. félévben	568	19	587
Gyógyszerészettan- hallgató	az I. félévben	.	65	65
	a II. félévben	.	64	64
A bölcsészettudományi karban:				
Bölcsészettanhallgató	az I. félévben	883	138	1.021
	a II. félévben	855	95	950
Gyógyszerészettan- hallgató	az I. félévben	.	56	56
	a II. félévben	.	68	68
Összesen:				
Az I. félévben		5.108	553	5.661
A II. félévben		4.527	459	4.986

A hallgatók kimutatása vallás szerint.

Melyik félévben	Róm. kath.	Gör. kath.	Gör. kel.	Evang. ref.	Ágost. hitv. ev.	Unitárius	Izraelita	Összesen	
A hittudományi karban :									
Az I. félévben . . .	65	22	87	
A II. félévben . . .	61	21	82	
A jog- és államtudományi karban :									
Az I. félévben . . .	1.794	82	150	418	256	17	1.097	3.814	
A II. félévben . . .	1.468	72	139	391	244	16	905	3.235	
Az orvostudományi karban :									
Orvostanhallgató	I.	182	7	29	42	63	.	295	618
	II.	175	6	26	38	59	.	283	587
Gyógysz.-tan- hallgató	I.	36	2	4	9	7	.	7	65
	II.	33	2	3	10	9	.	7	64
A bölcsészettudományi karban :									
Bölcsészettan- hallgató	I.	501	21	33	117	111	1	237	1.021
	II.	507	21	33	81	78	1	229	950
Gyógysz.-tan- hallgató	I.	31	1	3	7	5	.	9	56
	II.	36	2	3	10	9	.	8	68
Összesen:									
Az I. félévben . . .	2.609	135	219	593	442	18	1.645	5.661	
A II. félévben . . .	2.280	124	204	530	399	17	1.432	4.986	

A hallgatók kimutatása anyanyelv szerint.

Melyik félévben		Magyar	Német	Román	Tót	Szerb	Horvát	Ruthén	Olasz	Francia	Összesen
A hittudományi karban:											
Az I. félévben . . .		40	15	14	8	.	7	3	.	.	87
A II. félévben . . .		38	14	14	7	.	6	3	.	.	82
A jog- és államtudományi karban:											
Az I. félévben . . .		3.348	211	103	54	64	23	7	4	.	3.814
A II. félévben . . .		2.847	181	79	47	53	19	6	3	.	3.235
Az orvostudományi karban:											
Orvostanhallgató	I.	503	61	16	13	16	3	1	4	1	618
	II.	484	56	14	13	13	2	1	3	1	587
Gyógysz.-tan-hallgató	I.	48	7	3	2	3	2	.	.	.	65
	II.	45	8	4	2	3	2	.	.	.	64
A bölcsészettudományi karban:											
Bölcsészettan-hallgató	I.	825	123	32	18	11	2	3	7	.	1.021
	II.	763	103	37	21	11	3	5	7	.	950
Gyógysz.-tan-hallgató	I.	41	5	3	2	3	2	.	.	.	56
	II.	49	8	4	2	3	2	.	.	.	68
Összesen:											
Az I. félévben . . .		4.805	422	171	97	97	39	14	15	1	5.661
A II. félévben . . .		4.226	370	152	92	83	34	15	13	1	4.986

A hallgatók kimutatása honosság szerint.

Melyik félévben	Helybeli	Magyarországi	Fiumei	Horvát-szlavon-országi	Ausztriai	Külföldi	Összesen	
A hittudományi karban:								
Az I. félévben :	7	76	1	3	.	.	87	
A II. félévben :	6	73	1	2	.	.	82	
A jog- és államtudományi karban:								
Az I. félévben	747	3.012	8	28	13	6	3.814	
A II. félévben	627	2.560	8	24	11	5	3.235	
Az orvostudományi karban:								
Orvostanhallgató	I.	95	511	4	2	4	2	618
	II.	90	488	3	2	3	1	587
Gyógyszerészettan-hallgató	I.	17	43	2	2	1	.	65
	II.	18	41	2	2	1	.	64
A bölcsészettudományi karban:								
Bölcsészettanhallgató	I.	88	922	5	2	3	1	1.021
	II.	68	868	5	3	4	2	950
Gyógyszerészettan-hallgató	I.	13	39	1	2	1	.	56
	II.	18	45	2	2	1	.	68
Összesen:								
Az I. félévben	967	4.603	21	39	22	9	5.661	
A II. félévben	827	4.075	21	35	20	8	4.986	

A hallgatók kimutatása szüleik polgári állása szerint.

Melyik félévben															Összesen	
	Állami	Törvényhatósági	Községi	Magán, egyleti, iparvállalati	Tanár, tanító, lelkész	Orvos, gyógyszer-, ügyv., mérnök, áll. ohi. bíró	Hadiszolgáltatban álló	Más értelmiségi s magánzó	Nagy- és középbirtokos	Kisbirtokos, gazda, földműves	Gyáros, nagykereskedő, nagyiparos	Kisiparos s ilyenmű kereskedő	Házmester, szolgáló	Nagykorú hallgató		
																tisztviselő
A hittudományi karban :																
I. félévben	3	.	1	2	19	2	1	13	.	25	.	20	1	.	87	
II. félévben	2	.	1	2	18	2	1	13	.	23	.	19	1	.	82	
A jog- és államtudományi karban :																
I. félévben	572	172	167	255	401	419	13	601	192	271	89	562	45	55	3.814	
II. félévben	501	139	135	217	342	359	11	519	161	219	77	471	38	46	3.235	
Az orvostudományi karban :																
Orvostan- hallgató	I.	105	46	39	36	66	86	3	96	17	23	9	69	9	14	618
	II.	109	43	39	32	63	81	2	87	15	23	9	61	9	14	587
Gyógysz- tanhall- gató	I.	12	5	3	7	9	25	.	1	.	2	.	1	.	.	65
	II.	12	4	3	8	10	24	.	1	.	1	.	1	.	.	64
A bölcsészettudományi karban :																
Bölcsész- tanhall- gató	I.	122	68	63	28	195	117	2	83	2	133	3	154	37	14	1.021
	II.	98	51	49	19	208	92	2	51	2	163	2	173	29	11	950
Gyógysz- tanhall- gató	I.	8	3	2	5	7	19	.	2	.	3	1	3	2	1	56
	II.	12	5	3	8	10	26	.	1	.	2	.	1	.	.	68
Összesen :																
I. félévben	822	294	275	333	697	668	19	796	211	457	102	809	94	84	5.661	
II. félévben	734	242	230	286	651	584	16	672	178	431	88	726	77	71	4.986	

A megejtett szigorlatok és vizsgálatok számára nézve pedig az alábbi táblázatok szolgáljanak felvilágosításul:

Vizsgálatok és szigorlatok a hittudományi karban.

[illegible]

Vizsgálatok a jog- és államtudományi karban.

I. alap- vizsgálat	tartatott	elfogadtatott	Pót I-ső alapvizsgálat	tartatott	elfogadtatott	II. alap- vizsgálat	tartatott	elfogadtatott	Pót- II. alap- vizsgálat	tartatott	elfogadtatott	Államtud. államvizsg.	tartatott	elfogadtatott	Államtud. pót-államv.	tartatott	elfogadtatott	Jogtud. államvizsg.	tartatott	elfogadtatott	Jogtud. pót- államvizsg.	tartatott	elfogadtatott	Összesen vizsgálat és pótvizsgálat	tartatott	elfogadtatott
	1.172	541		845	246		982	364		862	256		77	54	13	11		54	27		19	16		2.974		1.515

Szigorlatok a jog- és államtudományi karban.

Jogtudományi								Államtudományi						Államtud. doktorság után jogtudományi			Jogdoktorság után államtudományi		Régi rendszertől szerinti tételes szigorlat	Kánon-doktori		Összesen szigorlat és pótszigorlat	Oklevél kiadatott											
I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		III-ik szigorlat		pót-szigorlat		I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		pót-szigorlat		I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		I-ső szigorlat		II-ik szigorlat			jogdoktori	államtud. doktori	kánon-doktori	összesen								
tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott					elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott					
277	82	419	111	312	77	454	328	76	26	132	39	82	64	34	16	26	11	.	.	2	.	.	.	1	1	2	2	5	41	822	226	80	5	311

Vizsgálatok az orvostudományi karban.

Állattanból				Ásványtanból				Növénytanból				Összesen			
vizsgálat		pótvizsgálat		vizsgálat		pótvizsgálat		vizsgálat		pótvizsgálat		vizsgálat		pótvizsgálat	
tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott
163	144	1	1	162	156	.	.	168	148	2	2	493	448	4	4

Szigorlatok az orvostudományi karban.

Orvosi elő-				I-ső orvos-gyakorlati				II-ik orvos-gyakorlati				III-ik orvos-gyakorlati				I-ső gyógy-szerész-mesteri				II-ik gyógy-szerész-mesteri				Összesen								Oklevél kiadatott		
																								orvosi				gyógyszerészi						
szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pót-szigorlat		egyetemes orvosdoktori		gyógyszerészdoktori		gyógyszerész-mesteri		
tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott	tartatott	elfogadtatott									
119	64	69	51	103	49	72	58	112	69	42	32	117	78	47	40	66	55	11	8	65	47	16	13	451	260	230	182	131	102	27	21	118	7	61

A budapesti országos középiskolai tanárvizsgálóbizottság előtt a lefolyt 1900/901-ik tanévben összesen 506 *tanári vizsgálat* tartatott. És pedig:

tanári alapvizsgálat	217,
tanári szakvizsgálat	144,
paedagogiai vizsgálat	111,
harmadik tárgyból alapvizsgálat . .	1,
harmadik tárgyból alap- és szak-	
vizsgálat	5,
kereskedelmi alapvizsgálat	14,
kereskedelmi szakvizsgálat	11,
kereskedelmi kiegészítő vizsgálat . .	2,
francia nyelvtanítói vizsgálat . . .	1.

A lefolyt tanévben sikeres paedagogiai vizsgálat alapján kiadott „tanári oklevelek“ száma . 92.

Harmadik tárgyból képesítettett . . 4.

Kereskedelmi szakvizsgálat alapján „tanári képesítő bizonyítvány“ kiadatott . 8.

Francia nyelvtanítói bizonyítvány . . 1.

A *felavátások* száma a következő volt:

hittudományi	doktorrá avattatott	3,
kánonjogtudományi	” ”	5,
jogtudományi	” ”	225,
államtudományi	” ”	78,
orvostudományi	” ”	125,
bölcsészettudományi	” ”	31,
gyógyszerésztudományi	” ”	7,
összesen:		474.

Gyógyszeréשמesteri oklevél kiadatott: 61.

Távozási és végbizonyítvány kiadatott összesen 1190, és pedig:

Végbizonyítvány:

hittanhallgatónak	I. —,	II. 12,
joghallgatónak	I. 213,	II. 427,
orvostanhallgatónak	I. 29,	II. 74,
bölcsészethallgatónak	I. 8,	II. 54,
összesen:	I. 254.	II. 547

Távozási bizonyítvány:

hittanhallgatónak	I. —,	II. —,
joghallgatónak	I. 190,	II. 179,
orvostanhallgatónak	I. 6,	II. 7,
bölcsészethallgatónak	I. 13,	II. 8,
összesen:	I. 209.	II. 194.

III. Alapítványok.

A hatályban levő egyetemi hatósági szervezeti szabályzat 20. §-a szerint az egyetemi tanács, mint *legfelsőbb egyetemi hatóság hatáskörébe* tartoznak az egyetem összes *általános* érdekű ügyei, akár a közigazgatásra, akár az oktatásra vagy fegyelemre vonatkoznak, úgyszintén mindazon ügyek, miket *törvények, szabályok, kiváltságok vagy alapítványok* hozzáutalnak.

Egyetemi alapítványaink felett a felügyeleti jog azonban az állandó közjogi gyakorlat s az 1723. évi LXXVIII. és az 1791. évi XXIII. t.-czikkek szerint is a koronát illeti, a ki ezen ellenőrzést a felelős kormány útján gyakorolja. Ezt jelenti a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister 1885. évi május 18-án kelt 14.825. számú leiratának következő intézkedése is:

„Távol áll tőlem a szándék, hogy az egyetemi alapítványok *kezelését* az alapítók által kijelölt, arra teljesen hivatott közegektől elvonjam, vagy őket ezen eljárásukban a törvény és az általánosan elfogadott jogelvek követelményein túl korlátozzam; de, miután közcélokra rendelt alapítványok kezelését senki sem gyakorolhatja ellenőrzés nélkül, miután hazai közjogunk értelmében a tanügyi és vallási célokra szolgáló s nem a kormány kezelése alatt levő alapok és alapítványok kezelésének felügyelete és ellenőrzése a koronát, illetve annak e részbeli felelős közegét, tehát engem illet meg, kötelességem ezen felügyeletet és ellenőrzést az egyetemi alapítványokra nézve is érvényesíteni.“

E helyütt tehát az egyetem rektorának, vagy az egyes tudománykarok tanártestületeinek kezelésébe utalt új alapítványokról kellene csak szólnunk.

Tekintettel azonban arra, hogy az egyetem örök tulajdonát képező egyetemi vagyon, az úgynevezett egyetemi alap ez időszert nincsen egyetemünk kezelésében, noha ezt a XIX. század elején dicsőült I. Ferencz király Ő felsége sajátkezű leiratában ismételt is megsűrgette, — előbb a budapesti kir. magyar tud. *egyetemi alapnak* vagyoni állását ismer-tetjük:

a) A budapesti kir. magyar tud.-egyetemi alap.

(L. a magyar képviselőház 1868. évi november hó 13-án kelt határozata folytán 1869 november 15-iki kelettel bemutatott vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeri részletes előterjesztést.)

Az egyetemi alapnak 1901. évi költségvetési
előirányzata.

Bevétel.		Korona
Gyümölcsöző tőkék utáni kamatok		288.136
Ingatlanok és haszonvételek jövedelme a pécsvárad—duna- földvári és sellyeznióvárak uradalmakból		206.347
A budapesti egyetemi nyomda üzleti jövedelméből		80.000
Házbér:		
a budapesti I. ker., országház-utca 13. szám alatti bérbeadott ház után	7.025 K.	
a vallásalapból a fűvészkert telkéből kihasi- tott 1000 □-öl területért járó haszonbér	200 "	
a nemzeti színház részéről az alap tulajdonát képező vegytani intézet és fűvészkert tel- kéből használatra átengedett területért és raktárért járó haszonbér	58 "	
a budapesti Kossuth Lajos- és Újvilág-utcák sarkán fekvő bérház tiszta jövedelme	91.802 "	99.065
Összes bevétel		673.548
Kiadás.		
Alapítványi járulékok:		
a csanádi papnövelde számára	720 K.	
a besztercebányai székesegyház számára	2.520 "	
ösztöndíjakra a közös tápintézeti alapnak, a megszüntetett budai Theresianum helyett 13.440 K. és a nagyszombati nevelő-inté- zetnek 840 K.	14.280 "	
a vallásalapnak a budai vártemplom adomá- nyához	2.814 "	
a tanulmányi alapnak Somogy mezővárosért	2.419 "	
a varasdi Orsolya-szűzeknek	1.411 "	
Budapest fő- és székvárosának az egyházi ze- nére és egy rajztanár fizetésére	672 "	
a bozsoki elemi iskolának jutalmakra	17 "	
a közalapok kezelési költségeihez hozzájárulás	66.130 "	90.983
Kegyúri kiadások		15.544
Özvegyek ellátási díjai		657
Vegyesek		600
Átmeneti kiadás (az egyetemi templom restaurálására) . . .		45.000
Kiadások összege		152.784
Egybevetve a nyers bevételek összegével		673.548
Mutatkozik az egyetemi alapból a kincstárba beszállítandó tiszta bevétel		520.764

Ezen egyetemi vagyona vonatkozó s a budapesti kir. magy. tud. egyetemet illető teljes tulajdonjogból folyó jogosítványok ügyében az egyetemi tanács a vall.- és közokt. minister úrhoz három ízben tett fontosabb előterjesztést:

1. az egyetemi vagyon tulajdonára nézve 3361. 1900—901 szám alatt;
2. az egyetem vagyoni jogi képviselőjére nézve 2778/900—901 szám alatt;
3. az egyetemi templom tulajdona s restaurálása ügyében 3978/900—901 sz. alatt:

b) Egyéb egyetemi alapítványok.

Az egyetemi oktatás sikerességének előmozdítását s a tanuló ifjuság tudományos tevékenységének serkentését célzó egyéb egyetemi magánalapítványok a lefolyt tanévben is gyarapodtak, illetve rendezettek.

A *Mensa-Academica* segélyezésére tett székesfővárosi alapítványokra hirdettetett a lefolyt tanévben első ízben pályázat. A pályázati szöveg a székesfőváros tanácsával egyetértőleg állapítottatott meg.

A *kalocsai illetőségű* egyetemi és műegyetemi hallgatók megbízásából PETROVÁČZ GYULA által ugyancsak a *Mensa-Academica* javára tett alapítvány alapítólevele a lefolyt tanévben nyerte meg a jóváhagyást (64.332/1901. X. 6. vkm. sz.)

A magyar általános hitelbank arról értesítvén, hogy gróf SZÉCHENYI BÉLA, v. b. t. t., főrendiházi tag stb. az egyetemi „*Joghallgatók Segítő Egyesülete*” alapjára 20.000 koronás alapítványi összeg lefizetésére adott a hitelbanknak felhatalmazást, a jelzett összeget értékpapirokba helyezte el a rectori hivatal alapít-

ványi pénztára; az egyetemi tanács pedig a nagylelkű adományozónak legőszintébb köszönetét és hálás elismerését nyilvánította. (3701/1900—901. r. sz.)

Néh. SINGER HENRIK a Mensa Academica javára 200 koronát hagyományozott. A hagyomány a budapesti királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság 18.202/900. sz. végzésével jelzálogi biztosítást nyert.

Néhai URBÁN JÓZSEF († 1894 nov. 23.) budapesti gyógyszerész 1894 jun. 6. kelt végrendelete értelmében 500 frotot hagyományozván a Gyógyszerészhallgatók Segítő Egyesületének neje elhalálózása esetére, ezen összeg özv. URBÁN JÓZSEF-né f. é. január hó 3-án bekövetkezett elhunytával esedékessé vált. Ezideig 135 K. 80 f. készpénzt és 589 kor. 80 fill. tényleges értékben, 3 db 200 K. névértékű egyesült fővárosi takarékpénztári záloglevelet, összesen tehát 725 kor. 60 fillért vételezett be a rectori hivatal alapítványi pénztára. (4045 és 5221/900—901. r. sz.)

ANDREITS JÓZSEF sebésztudór 1834-ből kelt alapítványa ügyében az alapítvány jelenlegi állását illetőleg a rectori hivatal nyomozatot ejtett meg. A beszerzett adatok a további eljárásra biztos támpontot nyújtanak. (4697/1900—901. r. sz.)

Néhai dr. LECHNER ÁGOSTON egyetemi ny. r. tanár 1899 július 17-én kelt írásbeli magán végrendeletében a jog- és államtudományi karnak a nevezett kar által meghatározandó részletes rendeltetéssel 2000 koronát hagyományozott. (5.437/1900—901. r. sz.)

Istenben boldogult Erzsébet királyné emlékére rendelt alapítványi ünnepélyes gyászszenktmiséről az egyetemi tanács alapító oklevelet állított ki. (2612. 1900—901. sz.)

Az egyetemi alapítványok jogi természetével szoros kapcsolatban áll a vall.- és közokt. magy. kir. minister úr 32.322/1900. sz. leirata, melyben kijelenti, hogy a *hittudományi* kar kezelése alatt álló *Házi pénztár* és *Beiktatási díjjutalék alapok* a nevezett kar tagjainak magánpénze lévén, azokról számadás nem követelhető. (l. 4460/900—901. r. sz.)

E helyütt emlékezhethünk meg az egyetem céljaira tett két lelkes adományozásról is.

Az egyik RADULESCU GYÖRGY-né, szül. NEDELKO HELÉN úrhölgy adománya, ki az egyetemi fogászati intézet részére 655 kor. 40 fill. értékű műszert adományozván, ezen nemes cselekedeteért a vall.- és közokt. minister köszönetében részesült (22.844/901. IV. 10. vkm. sz.). A ministeri köszönethez az egyetem Rectora is csatlakozott meleg elismerésének tolmácsolásával. (4.229/900—901. r. sz.)

A másik adományt özv. KRAYZELL AURÉL-né, dr. HORVÁTH ÖDÖN-né szül. KRAYZELL ARANKA és dr. HORVÁTH ÖDÖN, eperjesi ág. ev. jogakadémiai dékán tették, kik a néhai dr. KRAYZELL AURÉL kir. tanácsos, a Ferencz József-rend lovagja s nyug. sárosmegyei tiszti főorvos birtokát képezett könyvtárt adományozták az egyetemi könyvtárnak. Az egyetem rectorának előterjesztésére a vall.- és közokt. m. kir. minister úr köszönetének tolmácsolására a rectort hívta fel (8669/901. febr. 12.), ki e kedves kötelességnek sietett is eleget tenni. (2989/1900—901 r. sz.)

IV. Egyesületek.

A jóváhagyott alapszabályokkal bíró egyetemi ifjúsági egyesületek száma a lefolyt tanévben nem változott.

Megalakulni kívánt a „*Természettudományi Hallgatók Egyesülete*”; a bemutatott alapszabályzat-tervezet tárgyalásába az egyetemi tanács azonban nem bocsátkozott, mivel az ügyiratokból nem derült ki az, hogy az alapszabálytervezet elfogadása céljából kihirdetett ülés tényleg megtartatott-e és több hallgató kívánja-e a kör létesítését? (1110/1900—901. r. sz.)

Az „*Egyetemi Magyar Finn-Társaság*” alapszabályzat-tervezetét illetékes elintézés végett a bölcsészettudományi karhoz tette át a tanács. (2943/1900—901.)

A „*Felső Kereskedelmi Iskolai Tanárjelöltek Köré*”-nek az iránt való kérelmét, hogy ezen kör ifjusági egyesületeink sorában foglaljon helyet, az egyetemi tanács elutasította, mivel a tanárképző-intézettel kapcsolatos ezen kör felett az egyetemi hatóság fegyelmi hatalmat nem gyakorolhat. (2014/1900—901.)

A „*Joghallgatók Tudományos Egyesülete*” alapszabályai módosítása ez idő szerint tárgyalás alatt áll (1107. és 2548/1900—901. r. sz., 95.810/1901. I/21. vkm. sz.);

nemkülönben a *Mensa-Academica-Egyesület* alapszabályzat-tervezete, (I. m. évi rectori beszéd) (2376/1900. vkm. sz.);

továbbá az „*Egyetemi Kör*” alap- és ügykezelési szabályzat-tervezete. (4331/1900—901.)

Az egyesületi számadások beterjesztésére és a felmentvény rectori megadására vonatkozó tanácsi határozat (1900. I/27. jkönyv, 12.834/1900. vkm. sz.) végrehajtván, — egyúttal elrendeltetett, miszerint az egyesületi alapítványi tőkék jövedelmeinek fokozatos emelése érdekében a tanév végén fenmaradó kamatjövedelem, a mennyiben az előző számadási év kamatjövedelmének 25%-át meghaladja, az alaptőkéhez

csatolandó. A zárszámadásokkal egyetemben az előző számadási év jövedelme arányában számfejtendő s folyó kiadások fedezésére szolgáló 25%-ot meghaladó készpénzmaradvány tehát a rectori hivatal alapítványi pénztárába szabályszerű nyugta ellenében s ellennyugta mellett beszolgáltatandó.

Tőkésítendőök továbbá mindazon adományok is, a melyekre vonatkozólag az adományozó kívánsága ennek útját nem állja.

Alaptőkéből való kiutalás csakis jogerőre emelkedett tanácsi határozat alapján történhetik.

Nem kevésbé jelentős azon intézkedés, mely az egyesületi jegyzőkönyveknek a rectori hivatalhoz mindig két (egy eredeti és egy másolati) példányban való beterjesztését rendeli. E jegyzőkönyvek észrevétel nélküli tudomásul vétele nem jelenti a hozott határozatoknak jóváhagyását, miért is mindazon esetekben, midőn valamely határozathoz felsőbb hatósági hozzájárulás szükséges, ezen határozat hitelesített jegyzőkönyvi kivonat alakjában és megfelelő jelentéssel az egyetem rectorához terjesztendő fel. (2715/1900—901. r. sz.)

Alaptőkésítés a lefolyt tanévben több fordult elő: tőkésítettett gróf SZÉCHENYI BÉLA főrendiházi tag, v. b. t. t.-nak a *Joghallgatók Tudományos Egyesülete* javára tett alapítványa (3701/1900—901.);

a magukat *radikálisok*-nak nevezett egyetemi hallgatók 1900. évi matinée-jövedelme és pedig a Mensa-Academica javára (5134/1900—901. sz.);

a *Joghallgatók Segítő-Egyesülete* részére 1040 kor. 02 fill., az *Orvostanhallgatók Segítő-Egyesülete* részére 1985 kor. 35 fill. (3908/1900—901. sz.).

Az Általános Egyetemi Segítő-Egyesület által

1900 decz. 8-án rendezett jótékonycélú matinéehez a rector engedélyt adván, egyuttal a védnökséget is elvállalta. (1719/900—901. sz.)

Az *Egyetemek Kórházegylete* alapszabályszerű felügyeletének gyakorlására előbb dr. KÉTTY KÁROLY nyilvános rendkívüli tanár (39/1900—901. r. sz.), majd pedig dr. LAUFENAUER KÁROLY ny. r. tanár kéretett fel. (668/1900—901. r. sz.)

Győr szab. kir. város az Ált. Egyetemi Segítő-Egyesületbe 100 korona tagsági díjjal, pártolótágul lépett be. Az egyetem rectora a törvényhatóságnak őszinte elismerését nyilvání totta. (62/1900—901. r. sz.)

Házbérsegély czímén a vallás- és közokt. m. kir. ministerium az Egyetemi Kör részére (21.154/1901.) 5000 koronát, a Mensa Academica részére pedig (21.153/1901.) 4000 koronát engedélyezett az 1901. polgári évre.

Néhai dr. LECHNER ÁGOST egyetemi ny. r. tanár a Joghallgatók Segítő-Egyesülete, az Egyetemi Kör, továbbá az Egyetemek Kórházegylete javára egyenkint 200—200 koronát hagyományozott.

Az *Ált. Egyetemi Segítő-Egyesület* javára a lefolyt tanévben a következő adományok folytak be:

Eszterházy Rudolf hg.	100	kor.	—	fill.
Sopron városa	10	"	—	"
Matinée jövedelme	334	"	80	"
Dessewffy Sándor püspök	40	"	—	"
Barsvármegye törvényhatósága . .	99	"	80	"

Végül pedig legyen szabad a Mensa Academica-Egyesület javára befolyó adományokról az alábbiakban beszámolni:

Vác város pénztára	50	kor.	—	fill.
Lancsa Gyula tagsági díja	2	"	10	"
Dr. Ott Ádám	2	"	—	"
Alkotmány	30	"	—	"
Ungvármegye pénztára	300	"	—	"
Háromszékvármegye	150	"	—	"
Versecz városa	100	"	—	"
Arad városa	150	"	—	"
Váci püspöki hivatal	200	"	—	"
Czegléd városa	50	"	—	"
Róth J.-né és Rákóczi B.	70	"	—	"
Gróf Apponyi Sándor	50	"	—	"
Nagybánya városa	5	"	—	"
Gróf Zichy Nep. János	200	"	—	"
Temesvár város törvényhatósága	600	"	—	"
Székesfőváros 1900. évi járuléka	1.800	"	—	"
Hódmező-Vásárhelyi Takarékpénztár	40	"	—	"
Névtelen filantrop	4	"	—	"
Budapesti Hirlap pénztára	14	"	—	"
Hunyadvármegye pénztára	83	"	20	"
Budapesti Hirlap pénztára	10	"	—	"
Arad sz. kir. város tanácsa	150	"	—	"
Pesti Hazai Első Takarékpénztár	100	"	—	"
Első magyar általános biztosító társaság	200	"	—	"
Pécs szab. kir. város főpénztára	49	"	96	"
Szathmár-Németi város adománya	300	"	—	"
Háromszékvármegye pénztára	150	"	—	"
Pozsony szab. kir. város főpénztára	300	"	—	"

Fogadják a nemeskeblű adakozók e helyütt is a tudománygyetem őszinte köszönését!

V. Egyetemi igazgatás.

Egyetemünk személyi és dologi szükségleteit az 1901. évi költségvetési törvény alapján az alábbiakban ismertetjük:

I. Személyi kiadások.

Fizetések, pótlékok, lakpénzek . . .	1,274.072 kor.
Ruhailletmények	10.500 „
Tiszteletdíjak	21.400 „
Napidíjak	64.228 „
Tandíjkárpótlások és tandíjjutalékok	224.000 „
Jutalmak és segélyek	3.400 „
	1,597.600 kor.

Ezen javadalom szakok szerint részletezve a következőképen oszlik meg:

Megnevezés	Illetmény koronákban
<i>Hittani kar.</i>	
9 nyilv. rendes tanár	93.200
1 nyilv. rendkívüli tanár	5.200
2 tanulmányi felügyelő	2.400
<i>Jog- és államtudományi kar.</i>	
20 nyilv. rendes tanár	202.800
6 nyilv. rendkívüli tanár	32.000
<i>Orvostudományi kar.</i>	
18 nyilv. rendes tanár	187.600
7 nyilv. rendkívüli tanár	39.600
7 adjunctus	24.000
41 tanársegéd	64.800
8 műtőnövendék	6.400
30 gyakornok	24.000
2 szülésznő	2.000
<i>Bölcsészettudományi kar.</i>	
40 nyilv. rendes tanár	388.000
6 nyilv. rendkívüli tanár	36.400
4 adjunctus	13.600
14 tanársegéd	22.900
<i>Könyvtár.</i>	
1 igazgató	7.260
2 őr	9.296
3 tiszt	9.100
2 kisegítő-tiszt	3.900

Megnevezés	Illetmény koronákban
<i>Irodai, gazdasági és kezelési személyzet.</i>	
1 tanácsjegyző	3.200
1 irodatiszt	2.640
2 iroda-segédtszt	3.800
1 quaestor	3.400
1 ellenőr a quaesturánál	2.700
1 gazdasági igazgató	4.400
1 klinikai gondnok	5.000
1 gazdasági ellenőr	4.200
1 gazdasági műszaki felügyelő	3.400
1 fűvészkerti intéző	2.600
<i>Állászi és szolgálatszámok.</i>	
6 gépész	7.356
10 laborans	12.200
8 kapus	8.320
5 pedellus	5.000
4 kazánfűtő	8.760
70 szolga	66.520
111 betegápoló, kórodai cseléd és éjjeli őr	34.410
Rokkantak, napszámosok, szegődvényesek, nőcselédek, ki- segítő szolgálók, raktárnok stb.	21.698
<i>Napidíjak.</i>	
Díjnokok az egyetemi karoknál, a könyvtárnál, quaesturai és gazdasági hivatalnál	7.600
<i>Ösztöndíjak.</i>	
2 ösztöndíj vegyészek számára	20.520
4 „ szigorló orvosok számára	
24 „ joghallgatók, orvostanhallgatók és bölcsész- hallgatók számára	
3 „ bölcsészethallgatók számára	
4 „ horvát-szlavonországi tanulóknak a jogi, orvosi és bölcsészeti karnál	
<i>Tiszteletdíjak és segélyek.</i>	
Tiszteletdíjak	16.900
Jutalmak és segélyek	3.400
Középiskolai egészség-tanítási s iskolaorvosi tanfolyam	1.600
Tandijkárpótlások és tandíjjutalékok	224.000
Összesen	1.623.600
Levonva 2%	26.000
Marad	1.597.600

Megnevezés	Költségelő- irányzat koronákban
1. Templomi szükségletek	2.400
2. Házbérek	19.500
3. Hivatali és irodai költségek	4.020
4. Utazási költségek	1.000
5. Házi (gazdasági) szükségletek	357.000
<i>Jog- és államtudományi kar</i>	
A jog- és államtudományi kar semináriumi számára	4.000
<i>Orvostudományi kar.</i>	
Az I. sz. leíró és tájboncztani intézet számára	4.400
A II. „ „ „ „ „ „	4.400
Az élettani intézet számára	3.000
Az I. sz. kórboncztani intézet számára	2.000
A II. „ „ „ „ „ „	2.000
A kísérleti általános kör- és gyógytani tanszék számára	2.200
A gyógyszerintézet számára	2.400
Az I. sz. belgyógyászati kóroda számára	1.000
A II. sz. sebészeti kóroda számára	1.800
Az I sz. szülészeti kóródával kapcsolatos szülészeti poli- klinika számára	3.200
A II. sz. szülészeti kóroda s ezzel kapcsolatos szülészeti poliklinika számára	3.200
A törvényszéki orvostani intézet számára átalány	2.000
Ugyanezen intézet számára kocsi-bér-átalány	600
A közegészségügyi és orvosi rendszert számára	1.800
A kör- és életvegytani intézet számára	1.600
A bőr- és bújakörtani tanszék számára	1.000
Az elmekörtani tanszék számára	1.000
A törvényszéki lélektani tanszék számára	300
A fogászati tanszék számára	1.200
Az ebdüh elleni gyógymód kísérleteire	9.000
A II. sz. sebészeti kóroda gyógy- és kötszer-többletére	2.000
Kórordai szerek és kisebb szükségletek	24.000
Ruhaneműekre	20.000
Betegek étellemezésére	184.000
Kórordai laboratóriumok tudományos szükségleteire	10.000
Gyógyszerekre, gyógyáruk- és ásványvizetekre	35.000
Műtő- és kötőszerekre, laboratóriumi szerelvényekre	30.000
A fehérneműek mosásáért	8.000
Hulla-kifuvározásra és temetkezési költségekre	10.000
Nyomtatványok költségeire és változó felszerelésekre	8.000

Egyetemi épületeink a lefolyt tanévben is szaporodtak.

A *II. sz. sebészeti kóroda* Baross-utcai palotája már teljesen felépült, s jelenleg a belső berendezés munkálatai folynak.

Még a múlt tanév végén vásároltuk meg az általános kór- és gyógytani intézettel kapcsolatos *Pasteur-intézet* és kórház czéljaira a Mária-utcai Riedl Béla-féle telket és házat. A vételár fejében 96.500 korona utalványoztatván ki (60.076 és 73.645/1900. vkm. sz.), az építkezés kezdetét vette. A műszaki szempontból megvizsgált tervvázlatokat a vallás- és közoktatásügyi ministerium a kivitel alapjául elfogadhatóknak találván, építési költségekre 520.000 koronát, belső felszerelésre 200.000 koronát, administratív költségekre 40.000 koronát, összesen tehát 760.000 koronát engedélyezett. (6.635/1901. VII. II. vkm. sz.)

A Mária-utcai *Purjesz-féle ház* gazdasági raktárul és férhelyül bérbevéttetett.

Ez ügygyel kapcsolatban az egyetemi tanács a szerződéskötésekre vonatkozólag kifejezetten hangsúlyozta, hogy a budapesti kir. m. tudomány-egyetem nevében magánjogi jogosítványokkal és kötelezettségekkel járó szerződéseket csak az egyetem jogszerű képviselője: a Rector Magnificus s illetve a főfelügyeletet gyakorló vallás- és közoktatásügyi m.kir. minister úr köthet. (2.778/1900—901; 27.192/1901. V/2. vkm. sz.)

Wolf Ferenczné-féle telek ügyében is kijelentette a tanács, hogy az alku elfogadása után az adásvételi szerződés megkötése az egyetem rectorát fogja illetni. (3.428/1900—901.)

E két határozattal tárgyi összefüggésben áll az

egyetemi tanácsnak a *nemzeti színház* céljaira kisa-játítani szándékolt telekrész és az *egyetemi templom* restauratiója ügyében kelt kétrendbeli előterjesztése. (3.361/1900—901. és 3.978/1900—901.)

E kétrendbeli előterjesztésben ugyanis beható tárgyi-lagossággal van megvilágítva egyetemünknek az egyetemi vagyona-ra vonatkozó teljes tulajdonjoga. Ezekből nyilvánvaló, miszerint azon felfogás, hogy az egyetemi alap az egyetem-től egészen különálló jogalanyisággal bír, egyáltalán nem felel meg a történelmi előzményeknek és a magyar magánjog alapelveinek. Nyilvánvaló az is, hogy a buda-pesti kir. m. tudomány-egyetem az országos műemléket képező egyetemi templomnak kizárólagos tulajdonosa, a mely tulajdonjogából folyó jogosítványai-val élni is óhajt. Éppen ezért intézkedett is az egyetemi templom szükségleteivel arányban egyáltalán nem álló átalány felemelése, az egyetemi templom jogviszonyainak végleges rendezése és patronusi jogából kifolyólag a templomgondnokság betöltése körüli eljárás módozatainak megállapítása iránt. (5.458/1900—901 és 5.459/1900—901.)

Ez alkalommal kiemeltetett a levéltárból az egye-temi tanácsnak 1823. évi deczember hó 22-én és 1826. évi deczember hó 5-én kelt felségfolyamodvá-nya is, a melyekben a vagyonkezelésre nézve rész-letes előterjesztést tesz a senatus, sőt az 1826-iki felségfolyamodványban világosan kijelenti, hogy azon bajokon, a melyek az által állottak elő, hogy az Alapítónő szándéka ellenére az egyetemi vagyon más alapok fölsegítésére vétetett igénybe a nélkül, hogy az neki valaha megtérítettett volna, akként óhajt segíteni:

hogy az egyetemi vagyon a többi alapoktól tel-jesen külön választassék s jövedelmei teljesen az

alapító szándéka szerint, csupán saját szükségleteire fordíttassanak;

hogy a tanulmányi alapnak fölsegítésére igénybe vett összegek az egyetem vagyonának megtéríttessenek, s

hogy az egyetem birtokai, miként a papneveldek, Teresianum s egyéb nyilvános intézeteknél történik, az egyetem által házilag kezeltessenek; a tanárokból alakítandó gazdasági bizottság tudná és igyekeznék is az egyetem érdekeit minél gondosabban megőrizni.

Hosszas vajudás után történt csak meg még a mult tanévben használatba vett egyetemtéri *központi épület* homlokzatrészének hivatalos műszaki felülvizsgálata és átadása MÜLLER BÉLA keresk. min. osztálytanácsos közreműködésével.

E műszaki felülvizsgálat alkalmával számos *hiányra* hívta fel a figyelmet az egyetemi hatóság képviselte. E hiányok egyébiránt már előzőleg is több rendbeli előterjesztés tárgyát képezték, a műszaki felülvizsgálat után pedig az egyetemi tanács által is behatóan tárgyalattak és orvoslás céljából a közokt. kormánynak bejelentettek. (551., 3081/1900/901.)

Az egyetemi központi épület új szárnyának lépcsőházában elhelyezendő *villamos szabályozó-óra* beállítási és fentartási költségeinek engedélyezése iránt felterjesztés intéztetett. Egyszersmind egy személyfelvonó-gép felállítása is tárgyalás alá vétetett. (3187/1900/901.)

Az egyetemi központi épület szerb-utczai szárnyában az 1899/900. tanévben előfordult gázrobbanás által okozott károk s helyreállítási munkák költségeire 808 kor. 62 fillér utalványoztatott. (55.837/1900. vkm. sz.)

Az egyetemi intézeti és klinikai administratiót illetőleg a következő adatokkal számolunk be:

Az orvostudományi karnál:

a *boncztani intézetek* az orvoskari központi telepről tűzoltó-utczai díszes otthonukba költözvén, a régi anatómiai épületnek az I. és II. sz. kórboncztani intézetek céljaira való átalakítása foganatba vétetett és a berendezésekre nézve tervezet és költségvetés terjesztetett fel (14.209/1901. vkm. sz. és 5267/1900—1901. r. sz.);

a *II. sz. kórboncztani intézetnél* alkalmazott két demonstratori állásnak egy, évi 800 koronával javadalmazott gyakornoki állásra való átváltoztatása engedélyeztetett (1901. III/17. 11.325. vkm. sz.);

a *boncztani intézet* gépháza felszerelésének kiegészítése által okozott költségek fedezésére 600 kor. 69 fill. utalványoztatott. (73.231/1900. X. 27.);

a két *leíró- és tájboncztani intézetnek* tudományos felszerelésére a f. évi költségvetésben előírányzott 30.000 korona fele részben dr. LENHOSSÉK MIHÁLY, fele részben pedig dr. THANHOFFER LAJOS ny. r. tanárok, intézeli igazgatók kezéhez kiutalványoztatott (99.913. 1901. I. 12.);

a lipótmezei és angyalföldi elmeógyógyintézetekben közkölségen ápolt és ott elhunyt azon betegek holtteste, kiknek eltemetéséről hozzátartozóik nem gondoskodtak, az egyetemi boncztani intézeteknek tanítási célokra oly feltétellel engedtetnek át, hogy az említett intézetek a temetkezési vállalkozónak mindaddig, míg jelenlegi szerződése érvényben van, az angyalföldi elmeógyógyintézetből átszállítandó hullákért egyenkint 7 koronát, a lipótmezei elmeógyógyintézetből

átszállítottakért pedig egyenkint 10 koronát kötelesek fizetni (46.345/1901. VII. 27. vkm. sz.);

a *törvényszéki orvostani intézetben* létesített hullahűtő berendezés műszaki felülvizsgálata megejtetvén, a már kifizetett 21.500 koronán kívül még 5119 kor. 89 fillér utalványoztatott a felmerült költségek fedezetére. (19.532/1901. V. 14. vkm. sz.);

az *ált. kór- és gyógytani tanszék* felszerelésére 4000 korona engedélyeztetett (25.822/1901. IV. 16 vkm. sz.);

a *gyógyszertani intézetben* felállítandó vegyi fürke építési költségeire 452 kor. 52 fill. engedélyeztetett azzal a megjegyzéssel, hogy ezen munkálat az egyetemi gazdasági hivatal által az egyetemi épületek fentartási költségeire szánt gazdasági átalány terhére készítendő el. (3849/1901. II. 8.);

az egyetemi *főző- és mosókonyha* kibővítése folytán az egyetemi *fogászati intézet* helyiségeinek tanítási szempontokból okvetlenül szükségesnek mutatkozó szaporítása lehető vált, miért is a gazdasági épület I. emeletén a műszaki felügyelő által elfoglalva tartott helyiségek a fogászati intézet rendelkezésére bocsáttattak, a műszaki felügyelő hivatalos helyiségeül pedig az irgalmas nővérek volt betegszobája jelöltetett ki (81562/1900. vkm. sz.);

a *fogászati intézet* számlatartozásainak kiegyenlítésére 2347 kor. 04 fill. engedélyeztetett (69224. 1901. I. 12.);

az *I. sz. sebészeti klinika* részére 12 db új betegágy beszerzése engedélyeztetett (48034/1901. VII. 24 vkm. sz.);

a *II. sz. sebészeti kóroda* tudományos felszerelésére az 1901. évi államköltségvetésben engedélyezett 20.000 kor. dr. RÉCZEY IMRE ny. r. tanár, kórodai

igazgató kezéhez kiutalványoztatott (24413/1901. IV. 10. vkm. sz.);

az I. sz. szülészeti és nőgyógyászati kóroda felszerelésére pótlólag 1437 kor. 60 fillér engedélyeztetett (40.346/1900. X. 8. vkm. sz.);

a II. sz. szülészeti és nőbeteg-klinikával kapcsolatos Internatus szervezeti és házi szabályzata jóváhagyatott (87.621/1900. XI. 27.);

a szemészeti klinikán használandó felkent *tapaszcsíkok* olcsóbb beszerzésére nézve intézkedés történt (2885/1900—1901.; 74.568/1901. I. 1.; és 12.111/1901. III. 4. vkm. sz.);

Dr. NAVRATIL IMRE egyet. ny. r. tanár részére az 1896. évi 31.293. sz. rendelettel az egyetemi reservált alaphól segéd jutalmazására és taneszközök beszerzésére engedélyezett évi 1200 kor. helyett az 1900/1901. tanévre szólólag 1600 korona engedélyeztetett (85.831/1901. I. 3. vkm. sz.);

Dr. BÓKAY JÁNOS egyetemi ny. rk. tanár által tartott gyermekgyógyászati előadások céljaira szolgáló Röntgen-féle labororium költségeire 1200 korona engedélyeztetett. (42.451/1900. XI. 10. vkm. sz.). —

A bölcsészettudományi karon:

a művészet-történelmi gyűjteménynek az új közp. épületben történt elhelyezése körül felmerült költségekről bemutatott számlák kiegyenlítésére 1289 kor. 22 fill. engedélyeztetett (82.996/1900. XII. 20.);

a föld- és őslénytani tanszék felszerelésére az 1901. évi állami költségvetésben engedélyezett 2400 korona dr. KOCH ANTAL ny. r. tanár kezéhez kiutalványoztatott (24.414/1901. IV. 10. vkm. sz.);

felterjesztést intézett a tanács az egyetemi föld-

*rajzi és növénytani intézetek áthelyezése és újabb be-
rendezése ügyében* (4198/1900—1901. r. sz.)

a növénykert vasárnapi nyilvántartásának költségei
cízmén 226 korona engedélyeztetett (25.999/1901. V.
4. vkm. sz.);

Tanulmányi adminisztrációnk körében első sorban
meg kell említenünk az egyetemi *orvostudományi*
karnál tartandó doctori szigorlatok tárgyában kibocsá-
tott szabályrendeletet, melyet Ő cs. és ap. kir. Felsége
f. évi február hó 11-én kelt legfelsőbb elhatározásával
méltóztatott jóváhagyni. (4593/1901. január 27.
vkm. sz.) Ezen új orvosi szigorlati szabályzat hivatalos
német fordításban is megküldetett az egyetemi tanács-
nak (9257/901. február 12.), Átmeneti intézkedésképen
az 1900/901. tanévben beiratkozott orvostanhallga-
tókra nézve a természetrajzi tárgyakból az orvosi
tanfolyamra történt beiratkozások idejében fennállott
vizsgázási kötelezettség érvényben maradt. (15.628/901.
márczius 5. vkm.)

Az új orvosi szigorlati szabályzat végrehajtásá-
ban az orvostudományi kar új *vizsgálati programmot és*
tanrend-tervezetet dolgozott ki, mely a vallás- és köz-
oktatásügyi m. kir. ministerium részéről néhány észre-
vétel kíséretében jóváhagyást nyert. (32.394/901.
július 18. vkm.)

Ő cs. és ap. kir. Felségének folyó évi július hó
27-én kelt legfelsőbb elhatározása szerint a *jog- és*
államtudományi karokon tartandó *második alapvizsgá-
laton* a jogbölcseészet mindazon jelölteknél, a kik
negyedik szabályszerű jogi félévüket az 1900—901.
tanév után hallgatják, a vizsgálati tárgyak közül
kihagyandó.

A m. kir. tud.-egyetemek és jogakadémiák tanul-

mányi és vizsgálati rendjére vonatkozó, Ő császári és apostoli királyi Felségének 1883. évi aug. hó 20-án kelt legfelsőbb elhatározásával jóváhagyott szabályzat 3. §-a tehát ily értelemben módosított.

Oly jelölteknél azonban, a kik a második alapvizsgálatra jogosító negyedik félévüket az 1900—901. tanévben, illetőleg ezt megelőzőleg hallgatták, a jogbölcseészet ezután is a második alapvizsgálat tárgyai között foglal helyet.

Az egyetemi jog- és államtudományi karoknál tartandó tudori szigorlatok tárgyában kiadott és Ő csász. és apost. királyi Felségének 1883. évi aug. hó 20-án kelt legfelsőbb elhatározásával jóváhagyott szabályzat ellenben egész terjedelmében érvényben maradván, a jogbölcseészet a történeti részszel és a nemzetközi joggal az első jogtudományi, valamint az első államtudományi szigorlatnak továbbra is tárgya marad. (54.339/1901. július 30. vkm. sz.)

Mint a multban évről-évre, úgy ez alkalommal is felhatalmazás adatott a jogi karnak arra, hogy azon végzett joghallgatóknak, a kik a *szigorlaton az államvizsgák tárgyát* képező egyes tárgyakból már megfelelték, azon tárgyaknak újabb kérdése alól saját hatáskörében adhasson felmentést. (446/1900—901. rect. szám.)

A *mostári főgymnasium* által kiadott osztály- és érettségi bizonyítványok Magyarországon is érvényesek oly feltétellel, hogy a nevezett gymnasiumból a magyarországi középiskolákba átlépő ifjak a tantervi különbözetből, különösen a magyar nyelv- és irodalom-ból, valamint Magyarország történetéből felvételi, illetőleg kiegészítő érettségi vizsgálatot kötelesek tenni.

E középiskola oly mohamedán vallású tanulóinak,

a kik a görög nyelv helyett rendes tantárgyként az ó-arab nyelvet tanulták, úgy osztály-, mint érettségi bizonyítványaik Magyarországon szintén államérvényesek, oly megszorítással azonban, hogy az ily tanulók, ha magyar egyetemen a bölcsészeti kar philologiai szakára kívánnának lépni, a görög nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálat letételére kötelezvék. (Honosság az eljárást nem minősíti.) (23.554/1901. IV/10. vkm.)

A „*Monumenta Germaniae Historica*“ cz. gyűjtemény az 1900. év végéig kölcsönképen a tudomány-egyetem történelmi seminariumának használatában meghagyott. (12.442/1901. II/20. vkm. sz.)

A katonai ajánlati lapok és a *joghallgatók egyévesi önkéntesi szolgálata* ügyében újabb intézkedés történt. (15.530/1901. III/7. vmk. sz. alatt.)

Elrendelte az egyetemi tanács, hogy a budapesti kir. magyar tudomány-egyetem *rendkívüli hallgatói* részére az 1901/902. tanévtől kezdődőleg nem ívalakú jelentő ívek, hanem könyvalakú *arczképes leckeigazolványok* állítandók ki, a melyek a rendes hallgatók részére szolgáló egyszínű (fekete) lecke-könyvektől való megkülönböztetés végett mind a négy karnál világospiros színt viselnek és külső borítékukon a tftd. szabályzat 32—38. §-ait (jegyzetek nélkül) tartalmazzák mint figyelmeztetést. (4409/900.—901. r. sz.)

Az egyetemi *beiratkozásoknál előforduló torlódások* megszüntetése ügyével behatóan foglalkozott az egyetemi tanács és az alábbi határozatokat hozta:

1. A beiratkozások rendes időtartamára két arra való értelmesebb egyetemi szolgát rendel ki, a 12 színű sorjegyeket a beiratkozások időtartamára szólólag minden napra kiosztatja, hirdetmények kifüggesztésé-

vel a beiratkozók részére útbaigazítást nyujt és forgókorlát felállításáról gondoskodik;

2. Utólagos beiratkozásokra az I. félévben október 6-át, a II. félévben pedig február 11-ét követő 8 napon túl a rectori hivatal engedélyt nem ad;

3. A leczkekönyvek félév eleji dékáni láttamozása az 1901/902. tanévtől kezdődőleg megszüntetetik;

4. A leczkekönyvek anyakönyvi egyeztetésének kérdése a szabályzat revízió keretében fog végleges megoldást nyerni. (2080/1900—901. r. sz. és 6325/901. III/19. vkm. sz.)

Az első éves *gyógyszerésznövendékek* a chemiai gyakorlatok alól ideiglenesen felmentettek. (43.609/901. VII/17. vkm. sz.)

A *bölcsészeti semináriumok* részére egy újabb szabályzat-tervezet dolgoztatott ki, mely azonban még tárgyalás alatt áll. (40.224/1901. VI/17. vmk. sz.)

A külföld tudományának és tudományos törekvéseinek közvetlen megismerése czéljából a lefolyt tanévben is több *utazási ösztöndíj* engedélyeztetett, és pedig részben a közoktatásügyi kormányzat, részben az egyetemi hatóságok részéről.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr dr. MIKE LAJOS és dr. TORDAY FERENCZ részére egyenkint 2000, dr. FÜRST ALADÁR részére 1000, dr. PAULER ÁKOS részére 2000 (70.933/900 vkm. sz.), dr. MELICH JÁNOS részére pedig (99.280/900 vkm. sz.) 500 korona utazási ösztöndíjat adományozott.

STROJAN JÓZSEF délafrikai orvos részére is folyósított 400 korona segélyt az I. sz. boncztnai intézetben végzett bebalzsamozási kísérletekhez szükséges vegyszerek költségeire. (39.877/1901. vkm. sz.)

Az 1901. évre középiskolai tanárjelöltek részére két egyenkint 2400 koronás *franciaországi ösztöndíjra* pályázat hirdettetvén (89.497/1900. vkm. sz.), a bölcsészettudományi karnak ez állomások betöltésére vonatkozó javaslata elnöki hatáskörben felterjesztetett. (4889/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi tanács az orvostanártestület előterjesztése alapján a BENE-féle utazási ösztöndíjat a lefolyt tanévben dr. MANINGER VILMOS és dr. APT FERENCZNEK adományozta. (3430/1900—901. r. sz.)

Elismerésre méltó egyetemünk *orvostanártestületének* az utazási ösztöndíjakra és irodalmi pályadíjakra vonatkozó autonom működése is. Saját hatáskörében egy 2000 koronás SCHORDANN-féle ösztöndíjat adományozott dr. SZILY SÁNDORNAK; a szintén 2000 koronát tevő WAGNER-féle utazási ösztöndíjat pedig dr. ZIRKEL-BACH ANTALNAK juttatta, s a fiatalabb pályavégzett orvosoknak az orvostudomány magasabb irodalmi művelésére is nyújtott alkalmat. A BALOGH KÁLMÁN-féle millenaris emlék-alapítvány irodalmi pályadíjnál a beküldött tervek alapján dr. VÁMOSSY ZOLTÁN magántanár s adjunctust bizta meg a pályamű megírásával; ugyanilyen megbizást adott a GÁRDOS-féle irodalmi pályadíjra dr. KOLLARITS JENŐ és dr. SCHOLCZ JÁNOSNAK.

Az egyetemi hallgatóknak juttatott *ösztöndíjak* közül megemlítjük, hogy a 300 arany-forint élvezetével egybekötött FERENCZ JÓZSEF ERZSÉBET ösztöndíj-állomás Ő császári és apost. kir. Felségének 1900 szept. 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával DIÓSZEGHY LÁSZLÓ bölcsészettanhallgatónak adományoztatott. (85/1900—901. r. sz.)

Kostial Bogdán, I. é. joghallgató részére pedig a

horvát-szlavon-dalmát m. kir. minister évi 600 korona segélydíjat engedélyezett (1139/900—901. r. sz.).

Az üresedésben lévő *Röck Szilárd-féle*, egyenkint 600 koronás ösztöndíjállomásokat ORSÓS FERENCZ III. é. orvostanhallgató, PROKESCH VICTOR IV. é. orvostanhallgató, DÉNES LAJOS IV. é. bölcsészettanhallgató és SZTRAHON PETRONELLA I. éves bölcsészettanhallgatónak adományozta az egyetemi tanács (4051/900—901. r. sz.), LENGYEL AURÉL, KÚN ANTAL és WEISZ IGNÁ CZ jogszigorlók, valamint CSENGERY KÁLMÁN orvosszigorló hasonló ösztöndíját pedig a szigorlati, ill. katonai szolgálati évre meghosszabbította. (2019, 1231, 1232, 1233/900—901. r. sz.)

A *Szitányi-féle* ösztöndíj a lefolyt tanévben a bölcsészettudományi kar hallgatóit illetván meg, a család megbízottja által FRIDECZKY JÓZSEF I. é. bölcsészettanhallgatónak adományoztatott. (4067/900—901. r. sz.)

Az *egyetemi hallgatóknak juttatott ösztöndíjak* összege 171.679 korona 50 fillért tesz, mely az egyes karok között következőképen oszlott meg:

K a r	Ösztöndíj- sok száma	Ösztöndíjak értéke	
		kor.	fill.
A hittudományi karban I. félévben	7	875	.
A " " II. " "	7	875	.
A jog- és államtud. karban I. " "	197	85.300	.
A " " II. " "			
Az orvostudom. karban I. " "	51	24.082	.
" " " II. " "	85	37.378	.
A bölcsészettud. karban I. " "	76	24.059	50
A " " II. " "			
Összesen . .	423	172.569	50

Ezen összegben a törvényhozás által engedélyezett 20.520 korona, valamint az egyetemi alapítványok ösztöndíjakra felhasználtatni szokott kamatai is befoglaltatnak. Hozzájárulnak ehhez az egyetemi gyakornokok és demonstrátorok által élvezett jutalomdíjak.

Az ösztöndíjakhoz sorolhatók azon jutalomdíjak is, melyeket az egyetemi tanács a május 13-iki ünnepélyen *pályadíjak* és *szorgalmi díjak* czímen oszt ki az Alma Mater érdemes polgárainak. Ily czímen a lefolyt tanévben utalványoztatott:

a Pasquich-alapból	1670	kor.
" Schopper "	75	"
" Than "	600	"
" Margó A. "	200	"
" Bitá "	80	"

az Arenstein-alapból	200	kor.
a Budapest székesfőváros	100	„
„ Senger-alapból	1840	„
„ Dr. Kautz-alapból	80	„
„ Szabó „	40	„
„ Frank „	800	„
„ Tauffer „	140	„
„ Hőgyes „	140	„ és
az Arányi „	440	„

E helyütt emlékezhetünk meg a *tandíjelengedésekről* is a következő táblázattal:

A karok megjelölése	Félév	Egész tandíjmentessé- get nyert hallgatók száma	Fél tandíjmentességet nyert hallgatók száma	A félmentesség után elen- gedett tandíj összege	
				kor.	fill.
Hittudományi kar	I.
	II.
Jog- és államtudományi kar	I.	218	69	18.937	50
	II.	182	112	17.850	.
Orvostudományi kar	I.	24	42	3.262	50
	II.	19	47	3.187	50
Bölcsészettudományi kar	I.	171	174	19.350	.
	II.	124	263	19.162	50
Összesen	I.	413	285	41.550	.
	II.	325	422	40.200	.

Minthogy a tandíjelengedésekre fordítható átalányösszeg a *tényleges szükségletet nem fedezte*, az

egyetem rectorának több rendbeli sürgető előterjesztésére a vallás- és közokt. m. kir. minister úr megengedte, hogy a megállapított százalékkulcs szerint a tudománykarok részéről tandíjelengedésben részesített hallgatókon kívül a rector saját hatáskörében a szükséghez mérten és a befolyt tandíjak terhére félévenként 3.112 korona erejéig engedélyezhessen tandíjmentességet. (76.523/1900. 95.678/1900. és 19.080 1901. vkm. sz.) Nem hallgathatjuk el, hogy ezen utólagos tandíjelengedések az egyetemi administratio rendes menetét lényeges mérvben zavarják meg, a mennyiben, — eltekintve a száz számra menő kérvények hivatalos elintézésétől — oly állapotot teremtenek, hogy az egyetem almanachját még a szorgalmi időszak végén sem lehet közrebocsátani.

De azt sem hallgatjuk el, hogy a rendelkezésre álló tandíjelengedési összegek eddig sem fedezték a tényleges szükségletet, még kevésbbé tehát a tandíjnak 60 koronáról 75 koronára történt felemelése után, miért is — szem előtt tartva a szegénysorsú egyetemi hallgatók helyzetét, — az egyetemi tanács indokolt előterjesztést tett a vallás- és közokt. m. kir. minister úrhoz a *tandíjelengedési százalékkulcs felemelése* iránt. (4.464/1900—901. r. sz.)

A *felső kereskedelmi iskolai tanárjelöltek* az iránt való kérelmét, hogy a tandíjmentesítés kedvezményében ők is részesíttessenek, az egyetemi tanács nem pártolhatta. (4.439/1900—901. r. sz.)

A kimutatás hűsége végett a fentieket még azzal egészítjük ki, hogy a vallás- és közokt. m. kir. ministerium több egyetemi hallgatót részesített *rendkívüli segélyben*. Így:

DEMETER DOMOKOS II. éves joghallgató egy ízben

120, majd 200, harmadízben 70 korona segélyt nyert (66.782/1900., 9.299/1901., 33.161/1901. vkm. sz.);

BERTALAN ALAJOS I. éves joghallgató 100 korona segélyben részesült (9.299/1901. vkm. sz.);

MRENNÁ JÓZSEF bölcsészettanhallgató részére 40 korona segély folyósított (85.166/1900. vkm. sz.);

ugyanily czimen nyert FÜLÖP VENCZEL I. éves bölcsészettanhallgató 80 koronát (18.358/1901. vkm. sz.) és CSELLÁR ARNOLD III. éves bölcsészettanhallgató 40 koronát (32.473/1901. vkm. sz.); PUHALA SÁNDOR bölcsészettanhallgató 50 koronát (2.684/1901. vkm. sz.), STRACHON PETRONELLA bölcsészethallgató 100 koronát (18.886/1901. vkm. szám), OSVALD JÁNOS bölcsészettanhallgató 80 koronát (31.117. 1901. vkm. sz.), WOLSKI LÁSZLÓ joghallgató 80 koronát (17.477/1901. III. 7. vkm. sz.), TÓTH SÁRA II. éves orvostanhallgató 70 koronát, OSZTER PÉTER I. éves joghallgató 50 koronát (29.853/1901. vkm. szám) és PORKOLÁB JÓZSEF II. éves joghallgató 50 koronát (31.490/1901. vkm. sz.)

A tanulmányi és fegyelmi szabályzat büntető határozmányait az egyetemi tanács úgy felügyeleti és kormányzati, mint fegyelmi bírósági hatáskörében az adott helyzetnek megfelelően feltűnő mértékben volt kénytelen alkalmazni.

Felügyeleti és kormányzati hatáskörben az Egyetemi Körben lefolyt rendellenességek szaporították legerősebb mértékben a tanács teendőit.

Mindjárt a tanév elején figyelmeztetni kellett a Kör elnökségét, hogy jövőben minden olyan szerepléstől tartózkodjék, a mi bármi tekintetben is oda volna magyarázható, mintha a Kör bizonyos politikai irányzatban akarná magát érvényesíteni. (928/1900—901. r. sz.)

Az „egyesült liberalis és független ifjak pártja“ című ifjusági csoport az „Egyetemi Kör“ újabb tisztújító választásának megbeszélése és előkészítése tárgyában az összes egyetemi polgárokat és érdeklődőket 1900. évi szeptember hó 15-én a Sas-kör nagy termében tartandó értekezletre híván meg, ez értekezlet betiltatott. (175/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi kör elnökválasztás pedig és az ezzel kapcsolatban lefolyt *torzsalkodások és személyeskedések* az egyetemi tanácsot az egész tanéven át foglalkoztatták elannyira, hogy az administratio rendes menetének biztosítása céljából *a rectori hivatal személyzete nap-nap után csak esti és éjszakai munkákkal tudta helyrepótolni azon hivatalos munkára szánt időt, a melyet az Egyetemi Kör nagyszabású rendetlenségei tőle elvontak.*

Maga az egyetemi kör elnökválasztás hétszámra tartó vizsgálatot vett igénybe, az egyetemi tanácsot pedig három ülésen át vonta el egyéb kormányzati teendőitől. Majd a későbbi rendellenességek folyamán arra került a sor, hogy az Egyetemi Kör alap- és ügykezelési szabályainak a rendkívüli közgyűlések és bizottsági ülésekre vonatkozó összes intézkedéseit felfüggesztette a tanács s dr. BÓKAY ÁRPÁD orvoskari dékánt kérte fel, hogy az Egyetemi Körrel szemben a vizsgálatot tartsa meg. A nagy terjedelmű vizsgálat lefolytatása után az egyetemi tanács f. é. február 23. tartott IV. r. ülésében a következő határozatot hozta:

„1. A 2023/1900—1901. szám alatt kelt azon tanácsi határozat, mely az Egyetemi Kör felügyeleti hatáskörét illetőleg a Rector Magnificus teljhatalmú helyettese részéről folyó évi november 26-án 1611/1900—1901. sz. a. kibocsátott fegyelmi rendszabályt további intéz-

kedésig érvényben hagyta, — most abban a reményben, hogy az Egyetemi Kör alapszabályszerű célját: a köz- és társas szellem fejlesztését és a tudományos művelődés előmozdítását a 276/1900—1901. szám a. kibocsátott utasításnak megfelelő módon iparkodik előmozdítani, — *hatályon kívül helyezetik*, de azzal a komoly *figyelmeztetéssel*, hogy az úgynevezett kör i alkotmányos étellel való újabb visszaélés a legelső esetben is a *Kör végleges* felosztását vonná maga után.

2. *A Körnek*, különbeni bezáratás terhe mellett, újból *szigorú köteletségévé tétetik*, hogy a kör i alap- és ügykezelési szabályoknak a f. évi október hó 2-án és 13-án tartott I. rendes tanácsülésből kelt 276/1900—1901. számú határozat értelmében leendő módosítása iránt haladéktalanul intézkedjék és a megfelelőleg módosított szabályokat legkésőbb *f. évi április 20-ig* az egyetemi hatóság elé terjeszteni el ne mulasztja, mert különben a mostani alapszabályok mellett a jövő tanévi választásokat az egyetemi Tanács meg nem engedi.

Az új alapszabályoktól különösen elvárja az egyetemi Tanács, hogy azokban az igazgató-választmány folytonosságának lehető biztosítására, a bizottsági és tisztikar megválasztásánál *a botrányok kizárására, a bizottsági tagok számának apasztására* szabatos határozmányok foglaltassanak, s nevezetesen, hogy a tfd. szabályzat 89. §-a 1. és 2. bekezdéseinek megfelelően az Egyetemi Kör rendes tagjai kizárólag csak *a tudomány-egyetem hatósága alá tartozó* egyének lehessenek.

3. Az Egyetemi Körben a kártyajáték szorgalmi napokon: napközben az egyetemi előadási idő alatt és pedig esti 6 óráig, egyetemi szünnapokon, vasárnapokon és ünnepnapokon pedig délután 3 óráig már ezen határozat kihirdetésétől fogva *tilos*.

És e tilalom meg nem tartása esetén a kártyázás azonnal és egészen eltiltatik.“

A beterveztett új alap- és ügykezelési szabályzatok megfelelőknek nem találtatván, az egyetemi tanács a czélszerűknek látszó módosításokat a jövő tanév elején saját hatáskörben fogja eszközölni, miért is előző határozatának folytatólagos végrehajtásában kimondotta, hogy addig, a míg az új alap- és ügykezelési szabályok hatályba lépnek, a mostani alapszabályok szerint, de minden új választás nélkül, a szünidei bizottság fogja a Kör ügyeit vezetni. (4591. 1900—901. r. sz.)

Legújabbban ismét merült fel panasz az Egyetemi Kör elnöksége ellen, melyet a rector saját hatáskörében intézett el. (4591/1900—901. r. sz.)

Fegyelmi bírósági hatáskörben a következő intézkedésekről emlékezhetünk meg:

Leczkönyvhamisítás, a személyes jelentkezés kötelezettségének súlyos megsértése, egyetemi tanárokkal szemben tanusított *illetlen magaviselet* és a hatósági tényezőkkel szemben tanusított *engedetlenség* vétségei miatt ismételten kerültek egyetemi hallgatók az egyetemi tanács fegyelmi bírósága elé. A sokszoros figyelmeztetés, a multban felmerült hasonló esetek tanulságai daczára is előfordultak ezen fegyelmi vétségek, melyek ifjuságunk egy részének erkölcsi világát s gondolkozásmódját felette kedvezőtlen színben tünetik fel.

A szomorú statisztika szerint 910/1900—901. sz. alatt indexhamisítás és ill. a személyes jelentkezés kötelezettségének megsértése czímén 8 *joghallgató* marasztaltatott el; közülök 3, újabb fegyelmi vétség miatt másodizben is elítéltetett. (2012/1900—901. r. sz.)

Öt *joghallgató* mondatott ki fegyelmileg vétkesnek részben a leczkekönyvalírásnál a személyes jelentkezés kötelezettségének megsértése, részben idegén indexnek aláíratás céljából történt átvétele, részben egy hatósági tényezővel szemben tanúsított hetyke magaviselet miatt. (2114/1900/901 r. sz.)

A személyes jelentkezési köteleesség megsértése miatt 6 *joghallgató* marasztaltatott el 4154/1900—901. sz. a. Ez ügygel kapcsolatban elhatározta a tanács, hogy a karok részéről beérkezett fegyelmi feljelentések esetén a fegyelmi eljárást az *egyetem rectora elnöki hatáskörben* rendeli el. (2328/1900—901. rect. szám.)

Egy *joghallgató* fegyelmi ügyében a személyes jelentkezési kötelezettség megsértése és leczkekönyvhamisítás miatt az illető fél éveket érvénytelenekké nyilvánította, egyúttal pedig a beiktatás hatályának megszűnése folytán hatásköri illetékességét leszállította. (3315/1900—901. r. sz.)

A személyes jelentkezés kötelezettségének megsértése miatt 6 *joghallgatót* marasztalt el az egyetemi tanács 4907/1900—901. sz. a.

Egy *orvostanhallgatót* erkölcstelen és jellembe vágó tények véghezvitele miatt a budapesti kir. m. tudomány-egyetemtől örökre elutasított és ezen elutasítás hatályának az összes magyarországi egyetemekre való kiterjesztése iránt a vall. és közokt. magy. kir. minister úrnak előterjesztést tett. (2588/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi polgárok akadémiai magatartásának megsértése s az egyetemi élet szabadságának félremagyarázása még az 1899/900. tanévben egy fegyelmi vizsgálatot eredményezett azon egyetemi hallgatók

ellen, a kik magukat „*radikálisok*“-nak nevezték. A fegyelmi ítélet felebbezés folytán feloldatván, újabb marasztaló határozatot hozott a tanács 3 egyetemi hallgató ellen. (1229. és 2022/1900—901. r. sz.)

Minthogy az elmarasztalt egyetemi hallgatók egyike az ítélet kihirdetése idejében tényleges katonai szolgálatban állott, az ítélet reá nézve a katonai szolgálati kötelezettség teljesítése után lép hatályba.

Minden látszólag magasabb célzata mellett is meggondolatlan és sajnálatos, mert országszerte sok félreértésre vezető esemény volt az egyetemi ifuságnak a központi épületben *1901. márczius hó 18-án* lefolyt tüntetése, mely a *szent kereszt* jelvényének az egyetemi épület tantermeiben való erőszakos kifüggesztésére irányult. Ifjaink, a kik ezen cselekedetükkel a kereszt felmagasztalását célozták, nemcsak ezt nem érték el, hanem ellenkezőleg súlyos vétséget követtek el éppen úgy a kereszt jelvénye, mint az egyetemi hatóság ellen. A megejtett fegyelmi vizsgálat eredményeként az egyetemi tanács *41 joghallgatót, 14 orvostanhallgatót, 16 bölcsészettanhallgatót és 1 gyógyszerészhallgatót*, összesen tehát 72 egyetemi polgárt, illetve hallgatót volt kénytelen a lefolyt tüntetésben való részvételért és az egyetemi hatóság irányában tartozó engedelmesség megsértéseért az egyetem rectora által az egyetemi tanács színe előtt eszközöndő megrovásra ítélni. (3749/1900—901. rect. szám.)

Szomorú kötelességet teljesített az egyetemi tanács, midőn 3217/1900—901. sz. a. *nyilvános helyen elkövetett tettelegességért és a hallgatótársak megsértéseért* hozott ítéletet. A terheltek közül *1 orvos- és 2 joghallgató* az egyetemről egy-egy félévre elutasítta-

tott, 2 *joghallgató* pedig azzal a figyelmeztetéssel rovatott meg, hogy ismételt, habár kisebbnemű kihágás esetében az egyetemtől való elutasítást várhatja (*consilium abeundi*). Sajnos, hogy a megdorgáltak egyikére nézve a figyelmeztetés hiábavalónak bizonyult.

Folyó évi *április hó 29-én* a jog- és államtudományi kar I. sz. tanterme előtt dr. PIKLER GYULA ny. rk. tanár ellen lefolyt *büntetés* miatt ugyanis fegyelmi vizsgálat rendeltetvén el, a *fent érintett joghallgató* arra való tekintettel, hogy az ellene indított fegyelmi eljárás alapjául szolgáló föllépésével a tanárok iránt tartozó tiszteletet megsértette, a hallgatóság csendjét megzavarta, sőt az egyetemi hatóság jogkörébe is beletolakodott, s izgága és nyughatatlan szereplésével nemcsak a *lefolyt*, hanem a megelőző iskolai évben is az egyetemi csendet és fegyelmet több ízben kockára tette: az *egyetemtől örökre elutasított*. (4554/1900—901. r. sz.) A büntetés enyhítése végett benyújtott kérvényét a Rector M. az egyetemi tanács kegyes figyelmébe ajánlotta, de eredménytelenül. (5044. és 5045/1900—901. r. sz.) Kívüle 7 *joghallgató* és 1 *orvostanhallgató* is fegyelmi büntetésben részesült.

Áttérve ezek után a **kormányzati adminisztrációra** annak megemlítése mellett, hogy az igazgatás fejezetének élén az egyetemi vagyona vonatkozó intézkedéseket röviden már közöltük, e helyütt első sorban az *egyetemi hatóságok megalakulásáról* adunk számot.

Dr. RAPAICS RAJMUND Rector Magnificus lemondása folytán *új rectorválasztás* vált szükségessé.

A szabályszerű eljárás alapján kijelölt rectorválasztók 1901. évi január hó 19-én tartott választóülésükben dr. KISFALUDI KISFALUDY Á. BÉLA hittudományi ny. r. tanárt emelték az egyetemi kormányzói

méltóságra, a ki 1901. február hó 9-én foglalta el rectori székét. (2772/1900—901. r. sz.)

Az 1901/1902. tanévi kormányzó hatóság megalakítása iránti intézkedések már az új rectornak jutottak. Megválasztattak az 1901/1902. tanévre: Rector Magnificusul dr. VÉCSEY TAMÁS, egyetemi jog- és államtud. ny. r. tanár, dékánokul: dr. DEMKÓ GYÖRGY hit- tudományi, dr. CONCHA GYÖZÖ jog- és államtudományi, dr. BÓKAY ÁRPÁD orvostudományi, dr. MEDVECZKY FRIGYES bölcsészettud. kari ny. r. tanárok, orvoskari jegyzőül pedig dr. PERTIK OTTÓ ny. r. tanár.

A szokásos *ünnepélyeket*: a beiktatási ill. tanévmegnyitó, májusi újjáalakítási és a tanévzáró ünnepélyt az 1900—1901. tanévben is megtartotta a tudományegyetem.

Legfényesebb örömmünnepélye volt egyetemünknek dr. KORÁNYI FRIGYES főrendiházi tag, egyetemünk érdemekben gazdag működő tanárának s a magyar orvostudomány egyik kiváló díszének ötven-éves orvosdoctori jubileuma (2894/1900—901.) KORÁNYI FRIGYES doctornak, a ki a lefolyt ötven év alatt mint orvos, mint egyetemi tanár s mint Rector Magnificus az Alma Mater által ötven év előtt kiadott diplomának oly sok fényt s dicsőséget szerzett, a *jubiláris doctori arany-díszoklevelet* folyó évi április hó 28-án nyújtotta át az egyetemi tanács egyetemünk dísztermében. Az ünnepély, a melyen a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr is jelen volt, a következő programmal folyt le:

Az ünnepély azzal kezdődött, hogy az ügyvezető tanácstagok (rector s dékánok) az emelvényre bevonulván, a Rector Magnificus rövid szavakkal elmondotta az ünnep célját s felhívta a prorectort s az orvoskari prodékánt, hogy vezessék be a jubiléant.

Az orvoskari prodékán bevezetvén a jubiléant, az emelvénynyel szemben elhelyezett karosszékhez vezette.

Rector Magnificus elmondotta az ügy történetét [a) az orvoskar indítványa, b) a tanács határozata] s felhívta az orvoskari prodékánt, hogy az oklevelet adja át, ki azt rövid üdvözlő-beszéddel átadta s a jubiléans előtti asztalkára helyezte, mire

a jubiléans megköszönte a megtiszteltetést.

Miután Rector Magnificus rövid szavakkal a tanács nevében is szerencsét kívánt az ünnepeltnek,

a kolozsvári FERENCZ JÓZSEF tudomány-egyetem orvosi karának dékánja mondott üdvözlő-beszédet.

Rector Magnificus felhívta dr. KÉTLY KÁROLY ny. r. tanárt, hogy adja át a tanács engedelmével a régi tanítványok ajándékát.

KÉTLY tanár beszédet tartott s átadta az érmet.

KORÁNYI megköszönte.

A mostani tanítványok nevében az orvostanhallgatók segítő-egyletének elnöke beszélt s egy babérágat adott át az ünnepeltnek.

Mire a Rector Magnificus bezárta az ünnepélyt néhány zárszóval.

Jubiláris oklevéllel tüntette ki egyetemünk dr. KAUTZ GYULA nyugalmazott egyetemi tanár urat, az osztrák-magyar bank volt kormányzóját is 1900. évi deczember hó 22-én, jogdoctorrá történt felavatásának 50-éves fordulója alkalmából. A jubiléaris oklevelet dr. PONORI THEWREWK EMIL Prorector, dr. MARISKA VILMOS jog- és államtud. dékán, dr. LÁNG LAJOS és dr. FÖLDES BÉLA ny. r. jogtanárok kíséretében a jubiléans ősz tudós lakásán adta át.

Dr. ADLER MÓR érsekújvári orvosnak is küldött

jubiláris oklevelet az egyetemi tanács orvos- és sebész-doctorrá történt felavatásának 50-ik évfordulójára (5041/1900—901. r. sz.)

A magyar kereszténység és királyság 900-ados évfordulójának emlékére 1900 december 30-án d. e. 10 órakor az egyetemi templomban ünnepélyes hálaadó isteni tiszteletet celebráltatott az egyetemi tanács. Ez ünnepélyen a vallás- és közokt. m. kir. minister úr is megjelent. (1876, 2.082/1900—901. r. sz.)

A hittudományi kar előterjesztésére pedig ugyan ezen alkalomból Ő cs. és apostoli kir. Felségének legkegyelmesebb engedélyével CSÁSZKA GYÖRGY kalocsai érseket, SZMRECSÁNYI PÁL szepesi püspököt, FEHÉR IPOLY, pannonhalmi főapátot és MAYER BÉLA választott püspököt és kalocsai főszékesegyházi kanonokot *tiszteleti hittudományi doctorokká* avatta, illetve részükre a doctori díszokleveleket kiszolgáltatta. (29.734. 1901. V. 1. vkm. sz.)

A jog- és államtudományi karnak hasonló tárgyu előterjesztése Ő cs. és ap. királyi Felsége legfelsőbb elhatározása alá terjesztetett.

Fényes ünnepélyeink közé kell sorolnunk ifjabb SCHATZ RÓBERT orvostudományi és SCHILLER BÓDOG jogtudományi doctorjelölteknek Ő cs. és ap. kir. Felsége legmagasabb pártfogásával 1900. évi december hó 4-én az egyetemi aulában történt felavatását, melynek fényét Ő cs. és ap. kir. Felsége képviselője, dr. ZSILINSZKY MIHÁLY államtitkár úr lendületes beszéddel emelte.

Az ünnepélyes gyűlésről — az eddigi szokástól eltérő módon — jegyzőkönyv véttetett fel (2.382/1900.—901.), melyet Ő cs. és ap. kir. Felsége legkegyelmesebben tudomásul venni méltóztatott. (30.691/1901. V. 9. vkm. sz.)

A *persa sah* budapesti látogatása alkalmával az egyetem rectorának a nyugati pályaudvar elzárt területére való belépésre jogosító 10 db. belépési igazolvány bocsátottatott rendelkezésre, utóbb pedig a m. kir. belügyminister úr a persa sah tiszteletére a dalműszínházban tartott díszelőadásra jegyelővételi felhívást küldött az egyetemnek. (1900. IX. 19 : 3.996. eln. sz. leirat).

Résztvett az egyetemi tanács Ő Felsége legmagasabb névnapján : 1900 október⁶ 4-én és legmagasabb születésnapján : 1901 aug. 18-án tartott isteni tiszteleteken és mindazon repraesentationalis ünnepeken, melyek az egyetemi hatóság részére előírva. Így nevezetesen : az 1848-ik évi törvények megalkotásának emlékére nemzeti ünneppé nyilvánított április hó 11-én tartott isteni tiszteleten (1.418. eln. 1901—IV/9. vkm. sz.); V. Ferdinánd ausztriai császár és magyar apostoli király Ő Felsége lelki üdveért folyó évi julius hó 2-án tartott isteni tiszteleten (1.795/1901. VI/27. belügym. sz.); az 1901. évi junius hó 6-án Úrnapján tartott nagymisén és körmeneten (1.962/1901. V. 29. vkm. sz.), valamint az 1901 augusztus hó 20-án Szent István napján tartott ünnepen.

Tudomány-egyetemünk dicső emlékezetű MÁRIA TERÉZIA királynő halálának évfordulóján az egyetemi templomban ezúttal is gyászisteni tiszteletet celebráltatott. (1515/1900—1901. r. sz.)

Feledhetetlen nemzeti őrangyalunk, dicsőült ERZSÉBET királyné emlékezetét pedig az egyetemi tanács nemcsak azzal ülte meg, hogy 1900 szeptember 10. a Nagy Boldogasszonyról nevezett budavári főtemplomban tartott gyászisteni tiszteleten résztvett (3646/1900.

IX. 5. vkm. sz.) és 1900 november 19-én az egyetemi templomban gyászisteni tiszteletet celebráltatott (1416. 1900—1901. r., sz.), — hanem azzal is, hogy ezen *alapítványi gyászmiséről* alapító oklevelet is állított ki.

Az anatomia hirneves tanárának, az egyetem néhai rectorának, dr. MIHÁLKOVICS GÉZÁ-nak emlékére a tűzoltó-utczai boncztani intézet területén felállított mellszobor-leleplezési ünnepén, 1901 junius hó 2-án az egyetem rectora megjelent. (4649/1900—901. r. sz.)

Üdvözlő iratot küldött az egyetem tanácsa dicsőségesen uralkodó I. FERENCZ JÓZSEF cs. és apostoli kir. Felsége által alapított *csernoviczi* egyetem fennállásának 25-éves évfordulója alkalmával a csernoviczi egyetem senatusának (977/1900—1901. r. sz.);

a *glasgovi egyetem* fennállásának 450-ik évfordulója alkalmával a glasgovi egyetem cancellárjának, curiájának és tanácsának (2342, 4516/1900—1901. r. szám);

a *torinói egyetem* által *Gioberti Vincenzo* születésének 100. évfordulója alkalmával rendezett ünnepélyre a torinói egyetem rectorának és tanácsának (4092/1900—1901. r. sz.);

Dr. FEHÉR IPOLY úrnak, a pannonhalmi Szt. Benedek-rend főapátjának a magyar nemzeti művelődés nagy munkájában országos érdemeket szerzett ezen rend magyarországi megtelepülésének kilenczszázados jubileuma alkalmából. (5529/1900—901. r. sz.)

Meghivta egyetemünket az észak-amerikai *Jale-collegium* f. é. október hó 20-ára, a midőn nevezett intézet alapításának 200-éves fordulóját ünnepli New-Havenben (4517/1900—1901. r. sz.).

Kézhez vette továbbá a *Mantuában* felállíttatni tervezett *Vergilius-szobor* ügyében megalakult bizott-

ságnak felhívását is. (4486/1900—1901. r. sz.). Az intézkedés a jövő tanévre maradt.

Meghívást nyert az egyetem VÖRÖSMARTY MIHÁLY koszorús költőnk születésének százados évfordulója alkalmából rendezett nemzeti ünnepélyekre. A VÖRÖSMARTY-szobor ügyében 1900 október hó 28-án az „Otthon” írók és hirlapírók körében tartott értekezleten dr. RAPAICS RAJMUND Rector Magnificus képviselte egyetemünk hatóságát (976/1900—1901. r. sz.); a tanács pedig az emlékmű felállításának költségeire 200 koronát adományozott. (2018/1900—1901. r. sz.) A *Kisfaludy-Társaság* által 1900. évi november hó 25-én tartott ünnepélyes közülésen dr. PONORI THEWREWK EMIL Prorektor jelent meg (1589/1900—1901. r. sz.), a ki a székesfehérvári ünnepségeken is képviselte egyetemünket dr. GYULAI PÁL s dr. BEÖTHY ZSOLT ny. r. tanárok kíséretében s ott a nagy költő szobrára koszorút helyezett. A székesfehérvári „Vörösmarty-Kör” jegyzőkönyvileg mondott köszönetet az egyetem részvételeért. (3935/1900—1901. r. sz.)

A *magyar Athletikai Club*hoz fennállásának huszonöt-éves évfordulója alkalmából üdvözlő iratot intézett a rector. (704/1900—1901. r. sz.)

A „*Szent Erzsébet*” templom 1901 május 16-án lefolyt felszentelési ünnepélyén dr. KISFALUDY Á. BÉLA Rector Magnificus jelent meg. (4485/1900—1901. r. sz.)

Meghívták egyetemünket az 1901. aug. 7-én Genfben tartott *botanikai congressusra* (4965/1900—1901. r. sz.), az 1901 szept. 9—14. Amsterdamban tartott *anthropologiai bűnügyi congressusra* (4966/1900—1901. r. sz.), melynek tagjai tudomány-egyetemünk részéről dr. FAYER LÁSZLÓ és dr. BALOGH JENŐ ny. r. tanárok, a *tuberculosis ügyében* f. évi július hó 22—

26-án Londonban tartott congressusra. (4967/1900—1901. r. sz.) E meghívók az illetékes tudomány-karoknak adattak ki.

Végül pedig, hogy a meghívásokról kimerítően számoljunk be, megemlékezünk a királyi *József-műegyetem* részéről boldogult *Erzsébet királyné* Ő Felsége emlékezetére 1900. évi november 19-én tartott gyász-ünnepélyre, valamint ugyanezen főiskolának 1900 szept. 17-én tartott *tanév megnyitó közgyűlésére* szóló meghívókról. (1496. és 1385/900—1901. r. számok a.)

A tanév vége felé felette szomorú kötelességnek tett eleget az egyetem hatósága. — 1901 augusztus 2-án ugyanis SZILÁGYI DEZSŐ, volt igazságügyminister, egyetemünk volt tanára ravatalánál róttá le a végtisztesség adóját. Az egyetem rectorán kívül a jog- és államtudományi kar dékánja is megjelent és pedig utóbbi tisztí méltóságának díszjelvényeivel. (5415/1900—1901. r. sz.)

Most pedig az egyetemi adminisztrációnak azon részére térünk át, a mely **önkormányzati belső életünk**re vet világot.

Hadd álljon itt első sorban az egyetem tanácsának önkormányzatunk felett mondott és 2080/1900. 1901. szám alatt a m. kir. vall.- és közokt. minister úrral is közölt velős kritikája, mely a következőleg hangzik:

„Minden intézkedés, minden rendelkezés, legyen az elvileg a legjobb is, csak fél rendszabályt képezend és már eleve önmagában hordja az eredménytelenség csiráját, ha az ország leglátogatottabb s nem egy körülménynél fogva legnehezebben administrálható első főiskolájának: évszázados köz- és magánjogi jogosítványokkal bíró egyetemünknek hivatali szervezetében gyökeres változások nem létesíttetnek, vagyis a „kellő” hivatali személyzet s a „kellő” fedezet nem bocsátatik az egyetemi adminisztratio rendelkezésére.

Mert semmiféle önkormányzati testülettől sem kívánható az, hogy a feltétlenül szükséges személyi és dologi szükségletek gyökeres kielégítése nélkül, csupa ideiglenes kisegítések s egyéb kapkodó ephémér toldozás-foldozás mellett a közigazgatás modern kívánalmainak megfeleljen.

Nem apránkénti, cseppenkénti szakadozott s majd itt, majd ott fukarkodva próbálkozó, tervtelen tapasztgatás, hanem végre-valahára nagyobb szabású elhatározás kell, mely az ezt megérdemlő országos fontosságú ügyben elvégre mindent kellőleg s üdvösen nyélbe üssön.

Arravaló szolgálati *pragmatica*, kellő hivatali szervezet, jó fegyelmi rendtartás és megfelelő pénzbeli fedezet: ezek ama kellékek, a melyek a kellő munkakedvet élesztik, ápolják és fentartják, az *administratio* jóságát biztosítják s a szigorúbb követelményeket is indokoltakká s jogosakká teszik; pedig mindezekre úgy fent, mint lent egyaránt szükség van.

Egyetemi autonómiánk igazi értéke, nagy horderejű üdvös volta, igazi bece és gyümölcsözése csak akkor tűnhetik elő s elégítheti ki a jogos igényeket, ha a fent érintett szükséges eszközök egytől-egyig rendelkezésére állanak. Mert ha igaz is, hogy az egyetem legfőbb hivatása első sorban a fensőbb oktatás, a tudomány tanítása és művelése, ne feledjük, hogy ennek egyik főeszköze az egyetemi élet szabadságának garanciája: egyetemünk autonom szervezete, melynél fogva pedig kormányzó hatóság is vagyunk. Mindenesetre elsőrendű fontossággal bíró *administration*ünk szekerének nem szabad döcögnie, mert az ily küzdelmes döcögés nemcsak zsibbasztólag hat vissza minden egyetemi ügyre hol közvetve, hol közvetlenül, a mint ez — kivált, az újabb idők körülményei között — már is sokszerűleg érezhető, de idők folytán igen könnyen még szomorúbb, sőt veszélyes *consequentia*kkal is járhat.“

A személyi és dologi szükségletek egyetemi ad-

ministratióinkban oly elégtelen mérvben nyernek kielégítést, hogy az egyetemi tanács 1900. évi június 17-én tartott VII. rendes ülésében kijelentette, miszerint a jelenlegi tarthatatlan állapotok mellett a *hivatali közszolgáltatot be kell szüntetnie*. Nem áll az ügy érdekében, hogy a hazai közoktatásügy élén álló tudomány-egyetemünk külső érvényesülését a legégetőbb adminisztratív szükségletek fedezetének hiánya folyton akadályoztassa és hátráltassa, sőt az egyetemi administratio rendes menetét egyenesen tönkretégye. (4789/1900—901. r. sz.)

Hitelbe tartott díjnokok, hitelbe vásárolt dologi szükségletek; a tényleges szükséglettel alig egy negyed-részig arányban álló átalányok és ezzel szemben a túlköltekezés ellen való tiltakozás és rengeteg mennyiségű munkának tetemes sürgetések mellett az egyetemi administratióra való átutalása: *ez a mai állapot!*

E bajok az egyetem életére rendkívüli fontossággal bírnak; példát szolgáltatnak rá a lefolyt évtizedek ügyiratai, a melyek tanuságot tesznek arról, *hogyan, miért és mi módon* ment tönkre az egyetem autonómiája, úgy hogy annak csak a címe van már meg, *de a tartalma már-már hiányzik*.

Ez előzetes megjegyzések után a **hivatali administratio** adatait az alábbiakban ismertetjük:

Az egyetemi beiratkozások ügyében kelt előterjesztés (2080/900—901. sz.) a fentiekén kívül megemlékezett egyfelől az egyetemi *szabályzatrevízióról*, másfelől pedig az egyetemi *rectori hivatal költségvetéseiről* is.

Az *egyetemi törvénykönyv* első tervezetének rendszeres egybeállításával az egyetemi tanács határo-

zatának végrehajtásában dr. MARGITAI ANTAL egyetemi tanácsjegyzőt bízta meg az ügyvezető prorektor. A tanácsjegyző kezéhez az e célból szükséges személyi és dologi kiadások fedezésére 1000 korona összeg utalványoztatott ki, a mi azonban a tényleges szükségleten messze alul maradt.

A szabályzatrevízió ugyanis nemcsak a 2898. 1899—900. sz. előterjesztéssel bemutatott szabályzatokat dolgozta át, *hanem egy, az egyetemi élet minden ágára kiterjedő egységes munka tervezetének megteremtésére törekedett a 2080/1900—901. sz. tanácsi határozat alapján.*

Bár dr. MARGITAI ANTAL egyetemi tanácsjegyző a szabályzatrevisionális munkákat díjtalanul vezeti, a munkatársak díjazása 1000 koronából egyáltalán nem fedezhető.

Koós ISTVÁN ügyvéd 1901 január hó 27-től 1901 május 23-ig reggeltől estig tartott elfoglaltságban a forrás-tanulmányokat végezte és a szerkesztő utasításai szerint az anyaggyűjtés, összeállítás és fogalmazás elsődleges munkáját teljesítette, 1901 május 24-től június 20-ig pedig a munkálat utasítás szerinti javításával és átalakításával volt elfoglalva.

E munkálatoknál a jelzett időtartamon belül NICKMANN OTTÓ irodasegédtsízt is résztvett, majd pedig 1901 május hó 18-tól június 7-ig rendkívüli, esti és éjjeli munkálkodással az egybeállított, de hiányos anyag felülvizsgálatát, kiegészítését, a szakszerű besorolás és rendezés revízióját végezte.

KALVODA FERENCZ okl. középiskolai tanárnak a szabályzatrevízióhoz szükséges, levéltárunk rendezetlenségénél fogva rendkívül fárasztó levéltári kutatások jutottak, míg a leíró személyzet esti és éjszakai szolgálattal a fokról fokra haladó revíziónál

ismételten szükségesnek bizonyult másolási teendőket végezte.

Ily előmunkálatok után került 1901 június 7-én a most már teljes anyag a tervezet végleges szövegeztetése végett dr. FELES SÁNDOR ügyvédhez, a ki azt a tanácsjegyzővel naponként folytatott megbeszélések szerint július és augusztus hónapokban be is fejezte.

A tervezet szövegének utolsó átvizsgálását a tanácsjegyző végzi.

A tervezet körülbelől 2000 §-ból fog állani s nyomtatásban mintegy 700 oldalt tesz ki.

Az első tervezet végleges szövege még egy leírason megy át s azután, hogy az illetékes tényezők részére hozzáférhető legyen, a tanács határozata értelmében sajtó alá kerül.

A személyi és dologi kiadások fedezésére még 2000 korona kérelmeztetett, a mely összegben a nyomdaköltségek természetesen nem foglaltatnak.

Az *egyetemi rectori hivatal folyó polgári évi költségvetései* a számadások kapcsán terjesztettek fel, azonban csak az iroda-átalány pótolta a kért 4.048 korona 51 fillér helyett 1448 kor. 51 fillérrel, míg az egyéb fedezeti összegek folyósítása iránt a nyomtatvány-átalány, nyomtatvány-jövedelem és nyomdatartozás ügyében kelt leirat tett ugyan, de ki nem elégitő nyilatkozatot.

A vallás- és közokt. minister úr 10.695/1901. május 30. sz. alatt kelt leirata ugyanis a tényleges szükségletnek nemcsak fedezetét nem nyújtotta, de az egyetemi hatóság önkormányzati jogkörét is figyelmen kívül hagyta.

Az egyetemi tanács ez ügyben éppen azért beható felterjesztést intézett és az *egyetemi nyomtatvány-*

jövedelem különös természetének kiemelése mellett, megvilágította a nyomtatvány-átalány és a többi hivatalos átalányok teljesen elégtelen voltát.

Részletes költségvetést is csatolt a felterjesztéshez és *megemlékezett az egyetemi administratio, különösen pedig a rectori hivatal szükségletei ügyében több ízben intézett terjedelmes felterjesztésekről.* (4789/1900—901. r. sz.)

Tanügyi és kormányzati, valamint administratív szükségleteink fedezetének a jövőben való megállapításánál a tényleges állapothoz mért intézkedéseket és az *egyetemi hatóságnak befolyását* biztosítani óhajtván, elhatározta azt is, hogy *tudomány-egyetemünk hatóságai az egyetemi évi költségvetés egybeállításánál ezentúl minden érben rendszeresen közreműködnek és pedig oly módon, hogy saját költségvetéseiket a karok és hivatalok egybeállítják, s ezek a rectori hivatal által összesítve, az egyetemi tanács tárgyalása alá jönnek.* (3455/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi ingóságok *lettározása* iránt kibocsátott 30.383/1900 okt. 12-én számú ideiglenes utasítás végrehajtása tárgyában pedig 1535 és 5029/1900—1901. számok alatt az *egyetem vagyonának nyilvántartása czéljából saját hatáskörében intézkedett.*

A *Szabad Egyetem* ügyében a jövő tanévben hoz érdemleges határozatot (4680/1900—901. sz.).

Az *Egyetemek Kórházegylete* által megindított építkezés ügye 27.467/1901 július 6. vkm. sz. a. nyert elintézést a főfelügyeleti hatóság részéről. (5310/1900—1901. sz.)

Itt említhetjük meg, hogy a *XVIII. Lajos francia király* által az Egyiptom leírását tartalmazó díszmű megküldése alkalmával a *pesti egyetemnek adományozott emlékérem*, a mely a bölcsészettudományi kar régiség-tárából ismeretlen módon eltűnt, 297 korona 50 fillér

értékben visszavásároltatott. (63.916/1900 szept. 15. vkm. sz.)

Az *egyetemi reservált alap* az egyetemi tanári illetmények rendezése kapcsán az államkincstár tulajdonába menvén át, az alapnak az államkincstárba való beszállítása — 10.000 korona visszatartásával — elrendeltetett. (97.509/900. XII. 27. vkm. sz.)

Az *egyetemi rectori hivatal*, mint az egyetem rectora és tanácsa mellé rendelt központi ügyosztály, a lefolyt tanévben az általános igazgatási, fogalmazói, informativ, alapítványkezelői, levéltári és kezelőtiszt teendőket e hivatal szervezetlensége folytán csakis a *munkaerők végkimerülésig való kihasználásával* tudta ellátni.

Iktató-könyve 5532 iktató-számot tüntet fel, melyek azonban korántsem képviselik a tényleges ügyforgalmat. Az egy ügyre vonatkozó iratok beérkezésük időpontjára való tekintet nélkül egy iktatószám alá foglaltatván, az iktatókönyv számai megközelítőleg sem érik el a tényleg elintézett ügydarabok számát. A feltüntetett ügydarabok közül 5336 drb nyert elnöki elintézést, az egyetemi tanács pedig 196. szám alatt iktatott ügyben hozott határozatot.

A rectori hivatal sokoldalú feladatai daczára még most sem rendelkezik azon fedezeti összegekkel, melyeket a helyes, jó administratio feltétlenül megkövetel. Tisztviselő személyzete az egy tanácsjegyzőn és irodasegédttiszten kívül nincsen. A hivatali administratio ellátására tehát *díjnokokat* kell úgy a hogy beoktatni, a kik azután az ily kényszerűségből élvezett közigazgatási tanfolyamon szerzett értékes ismereteiket sietnek ott érvényesíteni, a hol azt jobban megbecsülik.

Előmenetel, a működéssel arányban álló tiszti rang és fizetés hiányában valjon hogyan kívánhatunk más állapotot?! Szinte hihetetlen, hogy az ország első közoktatásügyi intézetének központi administratioja ellátására 2.295 koronányi díjnoktartási átalány áll csak rendelkezésre? Hogyan egyeztethető meg ez az osztó igazsággal, hogyan az 1893. évi IV. t.-cz. intentióival, a melyből azt láthatjuk, hogy azért a munkáért, melyet díjnokaink látnak el, másutt fogalmazói és titkári állások jutnak osztályrészül? Holott nálunk még a tanácsjegyző is csak a VIII. fizetési osztályban van, ott, a hová minden négy polgári iskolát elvégzett irodaigazgató eljuthat, és oly körülmények között, hogy rendszerváltozás nélkül előmenetelre kilátása sem lehet. Mindez világos ellenmondásban van az 1893. évi IV. t.-cz. intentiójával és homlokegyenest ellenkezik az egyetem jól felfogott érdekeivel.

E ferde helyzetnek tarthatatlanságát érezte az egyetemi tanács is, midőn a könyvtári tisztségviselők fizetésemelési kérvényének tárgyalása kapcsán abban állapodott meg, hogy az egyetem közigazgatási tisztségviselői is megfelelő magasabb rangba és fizetési osztályba helyezendők.

Az előadott kedvezőtlen viszonyok daczára is iparkodott a rectori hivatal tőle telhetőleg a közigazgatás javítására. Gondoskodott a levéltár külső rendezéséről, a közigazgatási kézi szakkönyvtár megteremtéséről, s életbe léptette a külföldi egyetemekkel való nyomtatvány-csereközlekedést.

Kidolgozott egy Ügykezelési utasítást is, melyet az egyetem rectora a tanácsnak bemutatott s azután hatályba léptetett. (3.185/1900—901. r. sz.)

Jegyzetekkel látta el továbbá a tanulmányi,

fegyelmi és tandíjszabályzatot, melynek több intézkedése e szabályzat közzététele óta módosult, kiegészítettett vagy megszűnt.

Áttérve ezek után az *egyetemi gazdasági hivatalra* a főbb intézkedésekről a következőkben számolunk be:

A *központi épületben* teljesítendő gazdasági hivatali napi szolgálat ügyében akként rendelkezett a tanács, hogy további intézkedésig a gazdasági hivatali igazgató hetenkint csak egyszer tartozik megjelenni a rectornál a rectori hivatalos órában a rector rendeleteinek átvétele végett. (3206/1900—901.)

Az egyetemi *mosó- és főzőkonyha* kibővítésének munkálatai foganatba vétettek. Vállalkozók: ZIEGLER GÉZA és KNUTH KÁROLY. (66.920/1900. vkm. sz.)

A *főző- és mosókonyha* alacsony kéményének felemelése 3334 kor. 46 fill. költség erejéig engedélyeztetett. (48.581/1901. VIII/8. vkm. sz.)

A magyar és porosz *szénszükséglet* a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társulattól, illetve a Guttman Testvérek czégtől szereztetett be; előbbivel a szerződés további 3 évre meghosszabbított. (65.605/1900. XII/8. és 4520/1901. II/5. vkm. sz.)

Dologi szükségleteinkre 680.603 korona utalványoztatott ki. (95.671/1900. vkm. sz.)

Az ápolónők és éjjeli őrök díjazására, házi szükségletekre és kórodai laboratoriumi tudományos szükségletekre pedig 29.320 korona. (25.154/1901. V/5. vkm. sz.)

Az egyetemi klinikák *gyógyszerszükségletei* címén az 1900. év I. negyedére 11.087 kor. 69 fillér, az 1900. év II. negyedére 12.018 kor. 79 fillér, az 1900. év III. és IV. negyedére 18.047 kor. 34 fillér, összesen

tehát 41.153 kor. 82 fillér utalványoztatott. (40.344. 1900. IX/13; 74.568/1901. I/1. és 8666/1901. V/22. vkm. számok.)

Az *Auer-féle világítás* költségeire 8000 korona. (24.360/1901. IV/10. vkm. sz.)

A budapesti állami tan- és közművelődési intézetek *légszesz-szükségleteinek* biztosítására vonatkozólag a közalapítványi kir. ügyigazgatóság és az Általános Osztrák-Magyar Légszesz-társulat budapesti légszesz-gyárainak helyi igazgatósága között kötött és az 1900. évi január hó 1-től 1904 december hó végeig terjedő öt évi időtartamra megújított szerződés jóváhagyatván, erről a vallás- és közokt. m. kir. ministerium azzal értesített, hogy az új szerződésben a légszesz árát illetőleg úgy a budapesti tud.-egyetem intézeteire, mint a többi állami tanintézetekre nézve ugyanazon kedvezmények állapítottak meg, melyek az 1899. év végén lejárt szerződésben meg voltak állapítva. (19.010/1901. IV/20. és 35.413/1901. V/31. vkm. sz.)

A budapesti magyar királyi tudomány-egyetem könyvtárának 1900. évi állapotáról a következőket jelentjük:

A múlt év egyik legfontosabb eseménye egy könyvtári új *ügyviteli szabályzat* kidolgozása volt, melynek tervezete a vallás- és közokt. m. kir. Minister úr részéről 4524/901. sz. a. — némi módosításokkal — megerősítést nyert. E szabályzat hivatva van a könyvtár helyzetét szabatosabban körülírni, jövedelmeit biztosítani, s egy pár eddig határozatlan elvi kérdést tisztázni, végre a könyvtár használatát kiterjeszteni. Ez az új ügyviteli szabályzat egyszersmind szükségessé tette a könyvtár már elavult *szervezeti szabályzatának* is átdolgozását. Ez okból az egyetemi tanács felhatalmazást adott erre; mert éppen munkába vette az

egész egyetem életét felölelő szabálytervezet kidolgozását, melynek ez is egyik része lesz. E szervezeti szabályzat elkészítettén, jelenleg hivatalos tárgyalás alatt áll.

Könyvtárunk a csekély évi általány miatt körülbelől 38 ezer korona *adósságot* volt kénytelen csinálni könyvtárosoknál évek sora alatt. A bajok orvoslására a vall.- és közoktatásügyi m. kir. Minister úr 13.956. sz. a. 5772 koronát, utalt ki egyetemi „könyvtári illeték”-ből befolyt többlet czimén s egyuttal elrendelte az ügyviteli szabályzat kapcsán, hogy a „*könyvtári illetékek egészen s az új hallgatók kari beíratási díjának fele a könyvtári általányhoz kapcsoltsanak minden levonás nélkül*”, mi által a könyvtári általány már is lényegesen emelkedett. De az egyetemi Tanács ezenkívül 1900 június havi rendes üléséből, a könyvtári rendes alapáltalánynak lényeges emelését is kérelmezte. Ebben a Tanácsot különösen s első sorban az a főindok vezette, hogy nincs egyetlen hasonló nagyságú egyetem sem egész Európában, a melynek könyvtári általánya ily kevés volna. Hiszszük, hogy e körülmény hangsúlyozása, s a magas kormány jóakarata könyvtárunk állását sokkal kedvezőbbé fogják tenni a hazai tudományosság és közművelődés érdekében.

Mult évben zajlott le a *párizsi világkiállítás*. Ezen könyvtárunk annyiban részt vett, hogy öt becses művet és kéziratot állított ki a gyűjteményes kiállításban, kellő biztosíték mellett. A kiállítás alkalmával rendezett könyvtári congresszusra egy hivatalnok kiküldése úti általány hiányában elmaradt. Kiemelendő végre, hogy az egyetemi *könyvtár hivatalos óráinak* egy, a multnál helyesebb beosztását fogadta el a Tanács könyvtári bizottságunk előterjesztésére, név-

szerint a könyvtári hivatal 1900 márcz. 1-től nyitva van naponként 9—2-ig és megfelelő felügyelettel, melyet a hivatalnokok felváltva teljesítenek, d. u. 3—6-ig. A közolvasóterem és folyóirat-osztály nyitvatartása maradt, mint volt. Ez az intézkedés lényegesen előmozdítja a könyvtár használatát s kedvező eredményei azonnal mutatkoztak.

A könyvtár rendes munkálatain kívül könyvtárunk *belső életéből* kiemelendők a következők: 1. A kézirati katalógus III. kötetének befejezése. 2. A megboldogult SCHVARCZ GYULA egyetemi tanár könyvtárának megbecslése és megvásárlása 8000 koronán. 3. A könyvtár belső tisztogatásának szabályozása. 4. A könyvtárba nyíló ajtók átalakítása, az épületnek villámháritóval ellátása, új tűzjelző készítése. 5. A Szilágyi-könyvtár feldolgozása. 6. Az egész hirlaposztály új czédulázása s ez által a hiányok pontos kimutatása; ennek magyar része teljesen elkészült s már szeptember havában a külföldi folyóiratok hasonló feldolgozása került sorra. 7. Munkába vétetett a könyvtár összes anyagának átnézése, a czédulák és művek összehasonlítása, a külön felvett művek részeinek egyesítése, valamint a még föl nem vett művek katalógizálása.

A *könyvtár bevételei* voltak 1900-ban: általányban 29.000 korona, kamatjövedelemben 220 korona 34 fillér, külön kiutalványozva 5772 korona = 34.992 korona 34 fillér. Ez az összeg teljesen az 1900. évet megelőző könyvtári kötelezettségek fedezésére fordítatott. Ehhez járul, hogy a bölcsészeti kar spanyol művek beszerzésére 684 kor. 68 fillért engedélyezett; de csak 1901-ben szolgáltatotta át érték az összeget.

Mindamellet, hogy a fedezet az összes bevételt

megelőző kötelezettségek kiegyenlítésére fordítottatott, a könyvtár a múlt évben is szépen *gyarapodott*; mert a könyvtár növelése meg nem állhat. Vétel útján 1.852 kötettel, 3 régi magyar könyvtári művel, ajándékból 1.709 kötettel, összesen 3.561 kötettel, füzetrel és térképpel szaporodott. Ezek közt van 133 egyet. irat, 409 tudori értekezés külföldi cserepéldányokból s hazai tanintézetektől és a nm. Ministeriumtól kapott 209 értesítő, összesen 741 darab.

Könyveket ajándékoztak :

a) *Hatóságok, intézetek, testületek és szerkesztőségek :*

M. kir. kormány, Cs. és kir. közös miniszterium, Osztrák cs. kir. kormány, Dalmátiai orsz. kormány, Felső-Ausztriai kormány, Morva orsz. kormánya, Sziléziai kormány, Amerikai Egyesült-Államok kormánya, Görög kormány, Svéd kormány, Norvég kormány, Olasz kormány, Orsz. képviselőház, Államnyomda, K. u. K. Kriegs-Archiv, Budapesti m. kir. állami rendőrség főkapitánya, Alsófehérvármegye alisp. hivatala, Csongrádvármegye, Torda-Aranyosvármegye, Budapest székesfőváros, Hódmező-Vásárhely város tanácsa, Krakó városa, Sanja város, Sepsí-Szent-György város tanácsa, Szeged sz. kir. város, Temesvár városa, Varasd város tanácsa, Veszprém város polgármesteri hivatala, Vukovár tanácsa, Zágráb városa, Vásárcsarnok igazgatósága (Bpest), Esztergomi r. kath. érseki egyházmegye, Kalocsai r. kath. érsekség, A magyar kegyes tanító-rend, Cisztercita-rend, A budapesti növendék-papság, M. kir. közp. statisztikai hivatal, Székesfővárosi statisztikai hivatal, Zágrábi statisztikai hivatal, Osztrák statisztikai hivatal, Bulletin Russe de statistique financière et de législation, Budapesti keresk. és iparkamara, Kolozsvári keresk. és iparkamara, Maros-Vásárhelyi keresk. és iparkamara, Miskolczi keresk. és

iparkamara, Magyar hites szab. ügyvivők testülete, M. Tud. Akadémia, Bécsi csász. tud. Akadémia, Reale accad. dei Lincei, Smithsonian Institution, Izr. Magyar irod. társ., Deutsche Shakespeare-Gesellschaft, Magyar Nemzeti Múzeum, Iparműv. Múzeum, Országos Képtár, Múzeumok és könyvtárak Országos bizottsága, Emke, Ó-gyallai csillagda, Magyar Jogászegylet, Magyar Herald Társ., Bpesti orvosi egylet, Magyar mérnök- és építészegylet, M. kir. földtani intézet, M. kir. meteorol. és földmagness. intézet, Norweg. Meteorol. Institut, Militärgeogr. Institut Wien, Paläontol. Institut Wien, Norwegian North-Atlantic Expedition, Epigr. Numismat. Cabinet in Graz, Erdélyi Múzeum-egylet, Erdélyi Kárpát-egylet, Bács-Bodrogvárm. tört. társ., Hunyadmegyei tört. és régész. társ., Szepesmegyei tört. társ., Verein f. siebenbürg. Landeskunde, Stefánia-Szegény-Gyermek-kórház (Bpest), Orsz. állatvédő egyes., Societá svizzu di Beneficenza in Milano, Fairmount Park Philadelphia, Kir. József-Műegyetem könyvtára, A k. keresk. Múzeum könyvtára, Bécsi egyetemi könyvtár, John Crerar Library Chicago, A firenzei nemzeti könyvtár, Rothschild Károly könyvt. Frankfurt a. M., Lipcsei egyetemi könyvtár, New-York public library, Société nouvelle de librairie (Paris), Weidmann'sche Buchhdl., Bpesti egyetem bölcs. kara, Egyetemi növénytani intézet, Classica-philol. Seminarium (Budapest), Alkotmány szerk., Magyar Nemzet szerk., Pester Lloyd szerk., Pesti Hirlap szerk., Pesti Napló szerk., Budapesti Szemle szerk., Magyar Nyelvőr szerk., Erdélyi Múzeum szerk., Ország-Világ szerk., Vasárnapi Ujság szerk., Bolond Istók szerk., Borsszem Jankó szerk., Kakas Márton szerk., Üstökös szerk., Budapesti Közlöny szerk., Jogtud. Közlöny szerk., Büntetőjog Tára szerk., Műcsarnok

szerk., Magyar Iparművészet szerk., Magyar Ipar szerk., Technologiai Lapok szerk., Religio, Vallás szerk., Protestáns egyh. és isk. Lap szerk., Jézus Szents. Szívének Hirnöke szerk., Szűz Mária Virágos Kertje szerk., Magyar Paedagogia szerk., Orsz. középiskolai Tanár-egyesületi Közlöny szerk., Magyar Szemle szerk., Magyar Sión szerk., Magyar Zsidó-Szemle szerk., Színészek Lapja szerk., Gyógyászat szerk., Gyógyszerészeti Hetilap szerk., Gyógyszerészeti Közlöny szerk., Corvina szerk., Leopoldina szerk., Bpesti Gyorsíró szerk., Gyorsírászati Lapok szerk., Magyar Nemzetgazda szerk., Correspondenzblatt szerk., Armenia szerk., Rivista Dalmatia szerk., Sbornik szerk.

b) *A magyar egyetemek és felső tanintézetek közül:* Budapesti egyetem, Kolozsvári egyetem, Zágrábi egyetem, Egri érseki joglyceum, Kecskeméti jogakadémia, Nagyvárad-i jogakad., Beszterczei ág. hitv. ev. gymn., Ev. ref. colleg. N.-Enyed. Azonkívül a magyarországi középiskolák egy része közvetetlenül küldte be értesítőjét, másik részét a nagym. vallás- és közokt. m. kir. ministerium útján kapta a könyvtár.

c) *A külföldi egyetemek közül:* Universidad de los Andes (Venezuela), Athenei egyetem, John Hopkins university of Baltimore, Baseli egyetem, Bécsi egyetem, Bonne-i egyetem, Cagliari-i egyetem, Christianiai egyetem, Czernowitzi egyetem, Edinburgh-i egyetem, Glasgow-i egyetem, Gráci egyetem, Greifswaldi egyetem, Grenoble-i egyetem, Hallei egyetem, Helsingfors-i egyetem, Jassy-i egyetem, Kopenhágai egyetem, Krakói egyetem, Lausanne-i egyetem, Lyoni egyetem, Melbourne-i egyetem, Nebraskai egyetem (Amerika), University of the State of New-York, École normale supérieure (Paris), Scuola di Agricoltura Portici, Prágai

egyetem, Sophiai egyetem, Strassburgi egyetem, Tübingai egyetem, Zürichi Polytechnicum.

d) A magánosok közül: dr. Acsay Antal, Adler S. (Bécs), dr. Balás Elemér, Balch Swift Edwin (Philadelphia), Balch Thomas Willing (Philadelphia), dr. Békefy Remig (Budapest), Belházi János, dr. Bókay Árpád, Bollack Léon (Paris), Bornhak Conrad (Leipzig), Buday Aladár, Bulova Ad., Carter H. Alfred (London), Cato Aticensis álnevű szerző (Frankfurt a. M.), Cholonoky Imre, Crivetz Théodore (Bukarest), Csippék Sándor (Nyitra), Danielson Joh. Rich. (Helsingfors), Dávid János, Dedek Crescens Lajos (Bpest), Denis H. (Brüssel), dr. Dézsi Lajos (Bpest), Érdujhelyi Menyhért, dr. Fejérpataky László (Budapest), dr. Ferenczi Zoltán egyetemi könyvtárig., dr. Goldziher Ignác, dr. Gopcsa László (Bpest), dr. Gyalui Farkas (Kolozsvar), dr. Györy Tibor (Bpest), Hagerup H. (Kopenhága), Hartwig Otto (Marburg), Havass Rezső (Bpest), dr. Hegedüs István (Bpest), Honti Rezső (Bpest), Hornyánszky Gyula, dr. Illésy János (Bpest), Kanóczy István (Bpest), dr. Károlyi Árpád, Katona Lajos, Kleintjes Philip, dr. Kollányi Fer., dr. Kondor Aladár (Bpest), dr. Körösy Józs., dr. Kövesligethy Radó (Bpest), Lamprecht u. Kötzschke, dr. Láng Lajos (Bpest), dr. Lázár Béla (Bpest), dr. Losonczy Lajos (Pozsony), Löw Immanuel (Szeged), Lukas Franz Carl, Maddalena E., dr. Margalits Ede, dr. Márki Sándor (Kolozsvar), dr. Mayr Aurél, Merck E. (Darmstadt), Meszlényi Gyula szatmári püspök, Milhoffer Sándor (Bpest), dr. Molecz Béla, dr. Neményi Imre, dr. Némethy Géza (Bpest), dr. Max v. Niessen (Wiesbaden), dr. Odkolck Aug. (Bécs), Pálfi Márton (Kolozsvar), Pallioppi Emil (Celerina), Pfeifer János, Polk William, Pór Antal, Reiner Ignác (Bpest), dr.

Reiner János (Bpest), Reiner Zsigmond (Bpest), Riedl Frigyes, Rosenthal Jacque (München), Sawyer James (Birmingham), Sogliano Antonio (Nápoly), Stourdza Grigori (Paris), Szádeczky Béla (Kolozsvár), dr. Szádeczky Lajos (Kolozsvár), Szalay László (Bpest), Szigetváry Iván (Bpest), Tauffier Jenő (Temesvár), Tenicheff W., dr. Ponori Thewrewk Emil (Bpest), Timonoff V. E., Tóth Mike (Kalocsa), Vásárhelyi Zsigm., Walter Gyula, Wass József antiqu., Weiland Frank, Zimmert Károly (Nikolsburg. Mähren).

Néhai dr. Krayzell Aurél kir. tan., Ferencz József-rend lovagja, Sárosmegye tiszti főorvosa örököseinek, t. i. dr. Krayzell Aurélné (szül. Kéler Alin), Horváth Ödönné (szül. Krayzell Aranka) és dr. Horváth Ödön adományáról más helyen emlékeztünk meg.

A *külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel való érintkezéseinkről* a következő jegyzék szól:

1. Augsburgi városi könyvtár.
2. Bécsi cs. és kir. udvari könyvtár.
3. Bécsi cs. és kir. egyetemi könyvtár.
4. Berlini egyetemi könyvtár.
5. Boroszlói egyetemi könyvtár.
6. Brüsseli kir. könyvtár.
7. Czernovitzi egyetemi könyvtár.
8. Genti egyetemi könyvtár.
9. Gráci egyetemi könyvtár.
10. Heidelbergi egyetemi könyvtár.
11. Lembergi egyetemi könyvtár.
12. Leydeni egyetemi könyvtár.
13. Lillei egyetemi könyvtár.
14. Lipcsei egyetemi könyvtár.
15. Marburgi városi levéltár.
16. Müncheni kir. könyvtár.

17. Párisi Bibliothèque nationale.

18. Pármai kir. könyvtár.

19. Prágai egyetemi könyvtár.

20. Spittali kir. kapitányság.

21. Utrechti egyetemi könyvtár.

Ezenkívül különösen élénk volt a könyvtár *érintkezése a hazai tudományos intézetekkel*, melyek megkereséseit mindig a legnagyobb készséggel intézte el s így a könyvtár forgalma állandó emelkedést és élénkséget mutat.

A *könyvtár használatát* feltüntető táblázatok a következők:

I. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár olvasótermét az 1900. évben látogatókról foglalkozási ág szerinti kimutatás.

	Január	Február	Márczius	Április	Május	Junius	Szeptember	Október	November	December	Összesen
Jog- és államtud.-hallgató	80	46	73	17	24	6	585	300	156	81	1368
Orvostanhallgató	22	8	3	4	—	—	80	68	27	10	222
Bölcsészettanhallgató . . .	22	34	9	4	5	1	283	130	47	18	553
Gyógyszerésztanhallgató	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3
Hittanhallgató	—	1	—	—	2	—	1	1	2	1	8
Műegyetemi hallgató . . .	21	9	11	4	6	1	51	24	25	35	187
Közép- és szakisk. tanuló	3	1	1	1	1	1	5	—	1	1	15
Állatorvostanhallgató . . .	5	7	3	—	1	2	8	5	8	3	42
Jog- és államtudományi szigorló	3	4	2	1	1	—	5	13	7	1	37
Orvostani szigorló	—	3	—	—	—	—	5	1	3	3	15
Bölcsészeti szigorló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ügyvédjelölt és joggyakornok	11	16	13	3	11	17	33	28	26	14	172
Tanár- és tanítójelölt . . .	3	—	2	—	1	1	1	4	3	2	17
Magánzó	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hivatalnok	10	9	14	5	2	1	7	8	10	1	67
Hírlapíró és író	—	5	3	—	—	—	6	1	1	—	16
Tanár és tanító	3	4	1	3	1	—	4	6	2	4	28
Ügyvéd	3	—	—	—	—	—	2	3	3	2	13
Orvos	—	1	2	—	—	—	—	2	2	—	7
Lelkész	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Katonatiszt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kereskedő	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Mérnök	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	5
Művész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vegyész	—	1	—	—	—	—	2	1	—	1	5
Műiparos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gazdász	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erdész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gyógyszerész	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2
Közigazgatási t. hallg. . .	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3
Összesen	188	151	139	42	55	21	1083	596	326	178	2789

A 2.789 látogatási jogosultsággal bíró olvasó 53.470 ízben vette igénybe az olvasótermet és itt 57.399 művet használt. Az erre vonatkozó részletes kimutatás a II. táblázatban foglaltatik.

II. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár közolvasótermének forgalma
az 1900. évben.

Hónap	Olvasók összege	A használt művek szakok szerint									A használt művek összege
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tudom.	Bölcsész- és nevelés-tud.	Történelmi és földrajzi tud.	Nyelvészet és irodalom	Egyet. encyc. és vegyesek	
Január	6235	31	2583	701	662	736	231	857	557	459	6817
Február . . .	6847	11	3193	816	662	542	131	794	609	590	7348
Márczius . . .	8089	10	3814	923	829	569	90	696	753	912	8596
Április	3645	16	1793	480	354	235	70	313	375	328	3964
Május	3635	10	1933	596	266	257	57	392	187	235	3933
Junius	1424	5	620	180	116	110	46	152	156	159	1544
Szeptember .	2638	13	969	191	303	295	105	358	265	300	2799
Október . . .	7100	19	3072	718	623	611	210	761	777	820	7611
November . .	7939	14	4014	871	695	515	160	671	907	591	8438
Deczember .	5918	18	2833	500	677	531	175	590	681	344	6349
Összesen	53470	147	24824	5976	5187	4301	1275	5584	5267	4738	57399

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

III. T Á B L Á Z A T.

A budapesti egyetemi könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termében a használati forgalom az 1900. évben.

Hónap	Az olvasók száma	A használt művek szakok szerint											A használt művek száma		
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	Ösnyomtatvány	Folyóirat		Kézirat	Vegyes
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tudom.	Bölcsélet- és nevelés-tud.	Történelem és földrajz	Nyelvészet és irodalom	Fizetemes encycl.					
Január	216	31	53	18	13	23	104	95	47	22	—	222	—	41	669
Február . . .	192	16	71	26	7	12	80	68	32	14	—	150	—	—	476
Márczius . . .	270	29	75	40	19	7	101	59	45	—	—	258	—	—	633
Április	181	18	37	19	7	8	73	65	50	—	—	159	—	3	439
Május	208	21	43	20	3	15	55	12	48	49	—	180	—	—	446
Junius	220	19	47	27	9	10	63	35	28	—	—	271	—	—	509
Julius	48	2	9	3	2	4	34	18	8	—	—	61	—	—	141
Augusztus . .	12	—	1	—	2	2	5	7	4	—	—	7	—	—	28
Szeptember .	232	3	19	24	28	7	93	112	44	60	—	218	—	—	608
Október . . .	312	25	51	28	31	16	158	76	73	46	8	260	—	—	772
November . .	324	44	57	48	16	18	177	40	59	17	—	331	—	—	807
Deczember . .	328	30	37	20	23	14	162	36	56	44	5	287	—	—	714
Összesen	2543	238	500	273	160	136	1105	623	494	252	13	2404	—	44	6242

IV. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár könyvkölcsönzési forgalma
az 1900. évben.

Hónap	A kölcsönzők száma	A kölcsönvett művek szakok szerint													A kölcsönvett művek száma
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	Ősnyomtatvány	Folyóirat	Kézirat	Vegyes	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tudom.	Bölcsélet- és neveléstud.	Történelem és földrajz	Nyelvészet és irodalom	Egyetemes encycl.					
Január	402	37	93	24	22	8	53	185	147	10	12	98	5	4	698
Február . . .	376	16	61	25	10	9	36	186	125	6	1	56	—	—	531
Márczius . . .	524	13	61	25	21	12	124	234	176	27	7	108	—	—	808
Április	270	15	37	14	18	7	71	136	107	3	7	38	12	—	465
Május	381	18	34	15	10	3	110	214	123	7	—	53	13	—	600
Junius	310	15	109	44	3	2	80	182	121	2	—	22	—	—	580
Julius	70	2	18	20	6	2	8	20	24	1	—	1	—	—	102
Augusztus . .	52	1	15	17	2	1	4	14	20	2	—	—	—	—	76
Szeptember .	277	5	66	21	34	24	96	122	61	3	—	18	1	—	451
Október . . .	357	1	49	23	22	34	133	169	67	8	—	23	—	—	529
November . .	306	5	98	47	14	2	30	66	102	27	6	50	2	—	449
Deczember .	311	5	83	42	19	7	25	79	127	28	11	45	—	—	471
Összesen	3636	133	724	317	181	111	770	1607	1200	124	44	512	33	4	5760

Az egyetemi tisztviselők körében a lefolyt tanév is változásokat hozott létre.

FONTAINE ANDOR, ki még a múlt tanévben nevezetett ki egyetemi quaesturai ellenőrré a nyugalomba vonult s azóta elhunyt Vörös Ákos ellenőr helyébe, hivatali esküjét 1901 szept. hó 15-én tette le a rector kezébe. (26/1900—901.) A X. fizetési osztály 3. fokozatával járó ellenőri illetményei kiutalványoztattak. (73.226/1900. X/27. vkm. sz.)

Dr. MARGITAI ANTALNAK egyetemi tanácsjegyzővé történt kinevezése folytán az orvosi karnál megüresedett *irodasegéd-tiszti* állás a jog- és államtudományi karhoz kapcsoltatott. (75.556/1900. X/15.) A kihirdetett pályázat, figyelemmel arra, miszerint ezen állás fogalmazói munkakörrel jár, *jogvégzettség kimutatását követelte*. Ez alapon nevezte ki azután a rector POPESZK AURÉL jogszigorlót, kinevezési okmányában a tanács határozata értelmében hangsúlyozván az 1883: I. t.-cz. 3. és 5. §§-ainak megfelelően beigazolt s ezen állomás betöltőjétől megkívánt fogalmazói szakképzettséget és jogi képesítést.

Az illetmények kiutalása iránt a minister úrhoz intézett fölterjesztésben pedig beható idokolás mellett fejtette ki a tanács, miszerint a *szóban forgó irodasegéd-tiszti állomás címe és jellege szerint jelenleg ugyan kezelőtiszti állomás, tényleg azonban az 1883. évi I. t.-cz.-nek megfelelő fogalmazói szakképzettséget, jogi qualificatiót igénylő s így a fogalmazói szakhoz tartozó állás*. Kijelentette egyúttal azt is, hogy még *kisegítő díjnokok gyanánt is csak oly egyének alkalmazhatók adminisztrációnkban, a kik legalább a latin nyelv elemeiben járatosak*. (2116/900—901. r. 9698. 1901 II/14. vkm. sz.)

Hogy mennyire rendezetlen közigazgatási hivatali szervezetünk, legott kitűnik, ha ezen a XI. fizetési

osztályba tartozó és előléptetésre vajmi kevés kilátással bíró fogalmazó-irodasegéd-tiszttel szemben az altisztek létszámába sorolt WEBER RÓBERT egyetemi vegytani intézeti gépész kinevezését vesszszük figyelembe. E gépészi állomás ugyanis a X. fizetési osztály 3-ik fokozatába soroztatván a törvényhozás által, előzetes felvilágosító ügyiratváltások után a 25.914. és 36.969. 1901. vkm. sz. rendeletek végrehajtásában az egyetem rectora kénytelen volt a nevezett gépészt altisztből tisztviselővé átminősítve, egyenesen a X. fizetési osztály harmadik fokozatába kinevezni. Ez is egyik kiáltó bizonyítéka a tisztviselői kérdés sürgős rendezésének. (4991/900—901. szám.)

Fontaine ANDORNAK quaesturai ellenőrré történt kinevezésével az egyetemi quaesturánál rendszeresített *díjnoki állomás* megüresedvén, ezen állomásra KREDICS RUDOLF egyetemi quaesturai kisegítő-napidíjas (2041. 1900—901. r. sz.) neveztetett ki a szokásos illetményekkel. *A kebelbeli díjnokokra nézve ez alkalommal léptette életbe a rector az ünnepélyes fogadalmi letételét az 1897. évi XXIV. t.-cz. figyelembevételével. (28.876/1901. V/17. és 36.971. 1901. V/18. vkm. sz.)*

Mint az előző tanévben, úgy a jelen tanévben is egyetemünknek nem szorosan vett közigazgatási tisztviselői, vagyis a *könyvtári és gazdasági hivatali* személyzet körében történtek újabb előléptetések.

Az 1899. november 8-án kinevezett dr. FERENCZY ZOLTÁN könyvtárigazgató az 1900. évi december hó 11-én kelt 76.783. vkm. sz. rendelet szerint 1900. évi január hó 1-től kezdődőleg a VI. fizetési osztály 2-ik fokozatából ugyanezen fizetési osztály első osztályába lépett elő.

Dr. DÉZSI LAJOS könyvtári tiszt pedig a IX. fize-

tési osztály második fokozatába *lépett elő.* (74.872/900. X/23. vkm. sz.)

JALSOVSZKY JÓZSEF egyetemi klinikai gondnok részére 400 korona személyi pótlék utalványoztatott. (26.249/901. V/3. vkm. sz.)

Ezzel szemben közigazgatási tisztviselőink közül csak *egy* előléptetés történt. FÁCZONYI GYULA, jog- és államtudománykari irodatiszt több évtizedre terjedő szolgálata után a X. fizetési osztály második fokozatába lépett elő.

JANKOVICH ANTAL, tudomány-egyetemünk könyvtárának kisegítő tisztje 1901. április 10-én 91 éves korában elhalálozván, a megüresedett állás betöltése iránt felterjesztést intézett a tanács, azonban az állásnak tisztii állása való átalakítása vétetvén tervbe, a betöltés a jövő tanévre maradt. (38.772/1901. VI/24. vkm. sz.) JANKOVICH ANTAL részére még 1901. márcziusában 200 korona segély engedélyeztetett (13.340/1901. III/6. vkm. sz.), temetési költsége czímén pedig 500 korona utalványoztatott az elhunyt leányának kezéhez. (27.803/1901. V/6. vkm. sz.)

Az egyetemi gazdasági hivatalban ASCHER ISTVÁN, m. kir. vallás- és közokt. ministeri számellenőr havi 80 korona jutalomdíj mellett folyó évi junius hó 30-áig a délutáni órákban kisegítői minőségben működött. (95.093. ex 1900/1901. IV/20. vkm. szám.)

Az egyetemi gazdasági hivatal tisztviselői közül a gazdasági hivatali pénztárban rendelkezésre állott hitelmaradvány terhére az igazgató részére 500, az ellenőr és a műszaki felügyelő részére egyenkint 300, a gondnok részére 200 korona jutalomdíj folyósított. (11.823/1901. III/13. vkm. sz.)

A *gondnok* részére azonkívül az egyetemi alapítványoknak 1898/99. és 1899/900. tanévi kezelése fejében, mint volt helyettes tanácsjegyzőnek, 1200 korona tiszteletdíj utalványoztatott (1236/1900—901. r. sz.) a gazdasági hivatal *ellenőre* pedig 75 korona 71 fillérnyi segélyt nyert. (58.309/1900. IX/8. vkm. szám.)

FIÁTH KÁROLY, a budapesti tud.-egyetemi könyvtárnál alkalmazott kisegítő tiszteletdíja 1901. január hó 1-től kezdve havi 100 koronáról 158 kor. 33 fillérre emeltetett fel. (8411/1900. XI/22. vkm. sz.)

Dr. BARBUL JENŐ, egyetemi könyvtári gyakornoknak 200 kor. jutalomdíj engedélyeztetett. (85.825/1900. XI/23. vkm. sz.)

A mint az előléptetéseknél csak *egy*, úgy a jutalmazásoknál is csak *egy* közigazgatási tisztviselőt nevezhetünk meg. FÁCZONYI GYULA irodatiszt ugyanis mint az alap- és államvizsgálati bizottságok tollnoka 400 korona jutalomdíjat nyert a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrtól. (48.367/1901. VII/25. vkm. sz.)

E helyen emlékezhetünk meg NEUBAUER VINCENTIA ROZÁLIA, a klinikákon alkalmazott paulai szent Vinczéről nevezett irgalmas testvérek főnöknője legfelsőbb kitüntetéséről, kinek Ő cs. és apost. kir. Felsege hosszas, hű és önfeláldozó működése elismerésüül az arany érdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni. (984. eln. 1901. III/7. vkm. sz.) *Az érdemkeresztet az egyetem rectora adta át 1901. évi márczius 10-én az orvoskari központi épületben tartott ünnepélyes ülés alkalmával.*

De ugyan e helyütt kell felemlítenünk azt is, hogy egyetemünk egyik főtisztviselője ellen az

egyetemi hatóságokhoz való viszonyának félreértése és helyzete téves felfogásából eredő hivatalos cselekvényei miatt az egyetemi tanács kénytelen volt *fegyelmi eljárást* indítani, melyet azonban a helyzet tisztázása után és az illető főtisztviselőnek beterjesztett nyilatkozata alapján az egyetemi tanács beszüntetett. (2024/1900—901. r. sz.)

Az egyetemi *altisztekről és szolgákról* sem rendszeres szolgálati táblázatok, sem törzskönyv eddig nem vezetettvén, intézkedés történt arra nézve, hogy a kérdés végleges rendezéseig a szolgálati táblázatba tartozó adatok *törzskönyvi feljegyzést* nyerjenek.

Altiszteink és szolgálaink rendszeresített létszáma jelenleg 103 egyén, és pedig:

gépész	6,
laboráns	10,
kapus	8,
pedellus	5,
kazánfűtő	4,
szolga	70,
összesen:	103.

Ezekhez járulnak a *napidíjas szolgák, éjjeli őrök és egyéb szegődvényesek*, kiknek száma igen jelentékeny.

Jórészt napidíjas szolgákkal láttatván el a rendes szolgák kötelességét képező teendők, ezáltal nemcsak a szolgálat megbízhatósága szenved, hanem az igazság és méltányosság is. Egyenruhával való ellátásukról sem tudunk kellőképen gondoskodni, bármennyire is kívánja meg ezt a szolgálat természete és érdeke.

A *szolgahány* régóta érzett szükségét képez.

Egyetemi altiszteink és szolgálaink közül a lefolyt tanévben szintén többet kellett *fegyelmi eljárás* alá vonni; az egyik fegyelmi ügy a szolgálatból való elbocsátással végződött és még utólag is hét számra tartó vizsgálat lefolytatásával járt.

Altiszti állomások megüresedése esetén ezen állomások ezentúl nem pályázat, hanem előléptetés, helyesebben kinevezés, ill. áthelyezés útján fognak betölteni. (3907/1900—01. r. sz. és 42.883/1901. VI/26. vkm. sz.)

